

САВЕЗНО МИНИСТАРСТВО ЗА НАУКУ,
ТЕХНОЛОГИЈУ И РАЗВОЈ
САВЕЗНИ ЗАВОД ЗА ПАТЕНТЕ

Бр. 3019 / 93
02. 06.1993. год.
Београд

Савезни завод за патенте на основу члана 17. и 42. Закона о заштити проналазака, техничких унапређења и знакова разликовања ("Службени лист СФРЈ" бр. 34/81, 3/90 и 20/90), доноси

РЕШЕЊЕ

Предузеће за пољопривредну производњу, прераду, промет, угоститељство, туризам и сарадњу са селом "YES - RTANJ", ДД са п.о., 19270 Ђољевац, Јована Ђорђевића бр. 2., уписати у Регистар ознака порекла производа као овлашћеног корисника ознаке порекла производа бр. 10 "РТАЊСКИ ЧАЈ".

Образложење

Поднеском бр. 3019 од 27. маја 1993. године Предузеће за пољопривредну производњу, прераду, промет, угоститељство, туризам и сарадњу са селом "YES - RTANJ", ДД са п.о., 19270 Ђољевац, Јована Ђорђевића бр. 2., поднело је предлог да буде уписано у регистар ознака порекла производа као овлашћени корисник ознаке порекла производа бр. 10 "РТАЊСКИ ЧАЈ".

У регистар ознака порекла под бројем 10. уписан је "РТАЊСКИ ЧАЈ" као ознака порекла за чај који потиче са подручја планине Ртањ.

Утврђено је да Предузеће за пољопривредну производњу, прераду, промет, угоститељство, туризам и сарадњу са селом "YES - RTANJ", ДД са п.о., 19270 Ђољевац, Јована Ђорђевића бр. 2., испуњава услове да може користити и стављати у промет производ за који је установљена наведена ознака порекла производа.

Уписом у регистар Предузеће за пољопривредну производњу, прераду, промет, угоститељство, туризам и сарадњу са селом "YES - RTANJ", ДД са п.о., 19270 Ђољевац, Јована Ђорђевића бр. 2., стиче својство овлашћеног корисника ознаке порекла производа "РТАЊСКИ ЧАЈ" за период од пет година од дана уписа у регистар.

На основу претходно изложеног, Завод је, сагласно члану 42. Закона о заштити проналазака, техничких унапређења и знакова разликовања, одлучио као у диспозитиву.

Ово решење је коначно. Против овог решења може се покренути управни спор тужбом која се подноси непосредно Савезному суду у року од 30 дана од дана пријема.

ДИРЕКТОР
Благоја Жарковић
Благоја Жарковић

САВЕЗНО МИНИСТАРСТВО ЗА НАУКУ,
ТЕХНОЛОГИЈУ И РАЗВОЈ
САВЕЗНИ ЗАВОД ЗА ПАТЕНТЕ

Бр. 3019/93
02.06.1993. год.
Београд

Савезни завод за патенте, на предлог Привредне коморе Југославије и на основу члана 17. и 41. Закона о заштити проналазака, техничких унапређења и знакова разликовања ("Службени лист СФРЈ", бр. 34/81, 3/90 и 20/90), доноси

РЕШЕЊЕ

Ознаку порекла производа "РТАЊСКИ ЧАЈ" уписати у регистар ознака порекла производа под бројем 10. за чај који потиче са подручја планине Ртањ.

Образложење

Привредна комора Југославије, поднеском бр. 21/311 од 27. 05. 1993. године, поднела је Предлог да се у Регистар ознака порекла производа, који води Савезни завод за патенте, упише "Ртањски чај" као ознаку порекла за чај који потиче са подручја планине Ртањ.

Увидом у предлог Привредне коморе Југославије утврђено је да се производ који носи наведену ознаку порекла производа састоји од осушеног и уситњеног надземног дела у цвату биљних врста из рода *Satureja* (fam *Lamiaceae*), пре свега *Satureja montana L.*, односно *Satureja kitabelii L.*, пореклом са планине Ртањ. Лековито дејство и друге карактеристике производа, као што су специфичан пријатан мирис и укус условљени су подручјем на коме се производи и усталјеним начином и поступком производње.

У погледу начина обележавања производа предвиђено је да се на етикети која је зелене боје у средини горњег дела налази назив производића - овлашћеног корисника на српском језику исписан златним словима у црном квадрату, а испред њега графичко решење које приказује планину Ртањ, листове биљке и назив ознаке порекла и биљке *Satureja kitabelii*.

На основу претходно изложеног, Завод је, сагласно члановима 37. - 43. Закона о заштити проналазака, техничких унапређења и знакова разликовања, одлучио као у диспозитиву.

Ово решење је коначно. Против овог решења може се покренути управни спор тужбом која се подноси непосредно Савезному суду у року од 30 дана од дана пријема.

ДИРЕКТОР
Благота Жарковић

privredna
komora
jugoslavije

YUGOSLAV CHAMBER OF ECONOMY
CHAMBRE ECONOMIQUE
DE YUGOSLAVIE
СОЈУЗНА КОМОРА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Udruženje poljoprivrede,
prehrambene i duvanske
industrije, vodoprivrede
i zemljoradničkog
zadrugarstva
Broj: 21/311
Beograd, 27.05.1993. god.

SAVEZNI ZAVOD ZA PATENTE

Beograd

bul. AVNOJ-a br. 104

Predmet: Predlog

Na osnovu pregledanog elaborata i zahteva od strane "RTANJ" iz Boljevca, shodno Zakonu o zaštiti pronalazaka, tehničkih unapređenja i znakova razlikovanja (Sl. list SFRJ, 34/81 i 3/90) predlažemo da se izvrši upis u registar zaštićenih oznaka geografskog porekla za :

- rtanjski čaj i
- krivovirski kačkavalj.

S poštovanjem,

YES

Pravno
društvo

18370 Bojčevac

Ivana Dživojevića 2

MENADŽMENET
030/63-300
63-731
63-674
FAX 030/63-863

KOMERCIJALA
030/63-318
63-319
63-656
63-753
FAX 030/63-868

FINANSIJE
030/63-310
63-416
FAX 030/63-673

Preprečiti je u privrednu proizvodnju i
prodaju

07 - 630 - 634

SAVEZNI ZAVOD ZA PATESTE

Odeljenje za znake razlikovanja

n/r Mira Radivojević

11070 Novi Beograd

Bulevar Avnoja 104

Predmet: Prijava za zaštitu oznake geografskog porekla i upis u Registar zaštićenih oznaka porekla za proizvod "RTANJSKI ČAJ"

Shodno odredbama Zakona o zaštiti pronalazaka, tehničkih unapredjenja i znakova razlikovanja (Sl.list SFRJ 34/81 i 3/90), odnosno poglavlja "Oznaka porekla proizvoda" (čl.37.-43.), i predhodnih dogovora koje je sa vama obavio naš saradnik i rukovodilac izrade Elaborata prof.dr Radomir Radovanović, obraćamo vam se molbom da izvršite upis u Registar zaštićenih oznaka porekla proizvod "RTANJSKI ČAJ".

U prilogu dopisa dostavljamo vam i Glavni Elaborat o zaštiti oznake geografskog porekla koji je, za naš račun i u saradnji sa našim stručnjacima i individualnim proizvodjačima sa područja planine Rtanj, uradio tim stručnjaka Jugoinspekte iz Beograda pod rukovodstvom prof.dr Radomira Radovanovića.

Administrativna taksa, predvidjena za prijavu oznake porekla u iznosu od 150.000.- dinara je uplaćena.

Dostavljajući vam prijavu i Elaborat, želimo da vam se zahvali na saradnji i pomoći koju ste nam pružili, te da vas zamolimo da nas o izvršenom upisu u Registar zaštićenih oznaka geografskog porekla - proizvoda "RTANJSKI ČAJ" - pismeno obavestite.

Srdačno vas pozdravljamo.

Za "YES - RTANJ" D.D.o.o.

Direktor razvoja

Sladjana Bogđanović

30.ii.2000.

150.000,-

D. D. „YES – RTANJ“ P. O.
BOLJEVAC

GLAVNI ELABORAT
O ZAŠTITI OZNAKE GEOGRAFSKOG POREKLA PROIZVODA
RTANJSKI ČAJ

Boljevac, 1993.

D.D. "YES - RTANJ" sa p.o.
BOLJEVAC

Preduzeće za poljoprivrednu proizvodnju
i preradu, promet, ugostiteljstvo i
turizam i saradnju sa drugim D.D. sa p.o.
"YES - RTANJ"

Broj 04-20-626

25.05. 1993. god.

BOLJEVAC, I. Đelovića 2

JUGOINSKEXT BEograd
Beogradske stručne zadruge za kontrolu kvaliteta i kvaliteta robe
u metovima sređuju
508
E/21.05.1993. god.
BEograd

G L A V N I E L A B O R A T

O ZAŠTITI OZNAKE GEOGRAFSKOG POREKLA PROIZVODA
RTANJSKI ČAJ

Boljevac,
1993.

“ Oznakom porekla proizvoda štiti se geografski naziv proizvoda čija su posebna svojstva pretežno uslovljena mestom, odnosno područjem na kome je proizведен ako su ta svojstva nastala prirodnim putem, pod uticajem podneblja ili tla, ili ustaljenim načinom i postupkom proizvodnje, odnosno obrade.

Oznakom porekla proizvoda može se zaštititi i naziv proizvoda koji je dugom upotrebom u privrednom prometu postao opšte poznat kao oznaka da proizvod potiče iz određenog mesta ili područja”.

(Član 37. Zakona o zaštiti pronađazaka, tehničkih unapredjenja i znakova razlikovanja, Sl. list SFRJ br. 34/81 i 3/90).

S A D R Ž A J

I	OPŠTI PODACI O ELABORATU	1
II	PODACI O NOSIOCU IZRADE ELABORATA	2
III	OPŠTI DEO	15
	1. Uvodne napomene	16
	2. Osnovni podaci o Zaječarskom okrugu i opštini Boljevac	18
	2.1. Položaj i površina	18
	2.2. Reljef i struktura poljoprivrednih površina.....	21
	2.3. Hidrografija	23
	2.4. Klima	23
	3. Osnovni podaci o Preduzeću "YES – RTANJ" D.D.	29
	3.1. Nastanak, razvoj, sedište i status	29
	3.2. Delatnost (proizvodnja, usluge, saradnja sa selom i dr)	29
IV	POSEBAN DEO – R T A N J S K I Č A J	32
	1. Rtanski čaj (Satureja montana L., var. <i>kitaibelii</i>).....	33
	1.1. Biljne vrste roda Satureja	33
	1.2. Berba, sušenje i čuvanje	36
	1.3. Lekoviti sastojci	37
	1.4. Lekovito dejstvo	37
	1.5. Način upotrebe	37
	2. Pregled parcela na planini Rtanj na kojima rastu biljne vrste roda Satureja – koje se koriste za proizvodnju Rtanskog čaja	38
	3. Mogućnost gajenja	40
	4. Način obeležavanja proizvoda	41
	5. Važnija obeležja kvaliteta i kontrola kvaliteta proizvoda	42

I OPŠTI PODACI O ELABORATU

1. NAZIV: GLAVNI ELABORAT O ZAŠTITI OZNAKE GEOGRAFSKOG POREKLA PROIZVODA "RTANSKI ČAJ"
2. NOSILAC IZRADE ELABORATA: JUGOINSPEKT BEOGRAD, Zavod za poljoprivredu i prehrambenu industriju "TOPČIDE", 11000 BEOGRAD, Teodora Dražzera br. 11.
3. KORISNIK ELABORATA: Preduzeće za poljoprivrednu proizvodnju, preradu, promet, ugostiteljstvo, turizam i saradnju sa selom "YES - RTANJ" 19270 Boljevac, Ivka Djolovića br. 2.
4. REALIZATORI:
 - 4.1. RUKOVODILAC IZRADE ELABORATA:

Prof.dr Radomir Radovanović,
Poljoprivredni fakultet, Beograd-Zemun.
 - 4.2. SARADNICI NA IZRADI ELABORATA:

Dragoslav Petrović, dipl.ing.
Dr Bojana Milojević
Dijana Bošković, dipl.pharm.
Sladjana Bogdanović, pravnik
 - 4.3. TEHNIČKI SARADNIK:

Miroslava Mojašević, hem.tehničar

- 2 -

II PODACI O NOSIOCU IZRADE ELABORATA

PRIVREDNI SUD U BEOGRADU

MARCOVIĆ LILJIANA

kao registrarski sud, po sudiji

pojedincu

u predmetu upisa u sudsak registar, kako je to označeno na strani 1. prijeve, na osnovu odredbe iz čl. 5. 24. 45.-47. Zakona o postupku za upis u sudsak registar, dana

26.2.1993.

REŠENJE

Da se u sudsak registar registrarskog suda upiše: Da je JUGOINSPEKT BEOGRAD deoničko društvo za kontrolu kvaliteta i kvantiteta robe u mešovitoj svodini, Beograd, Trg Republike broj 37/I, proširilo delatnost, prema prilogu uz prepis rešenja broj 3 i 4 koji su prilozni sastavni delovi ovog rešenja.

s podacima navedenim u prilozima uz rešenje broj 3 i 4, koji su sastavni deo ovog rešenja.

PRIVREDNI SUD U BEOGRADU

BEOGRAD, 26.2.1993. godine
(mesto i datum)

Protiv ovog rešenja zainteresovana strana može izjaviti žalbu nadležnom drugostepenom суду, preko ovog суда, u roku od 8 дана од дана prijema rešenja.

Ministarstvo poštovanja

2. Prepis rešenja

Broj registrarskog uloška registrarskog suda	1-1772-00
---	-----------

Oznaka i broj upisnika suda	EHL
--------------------------------	-----

Fi.26760/91

PRIVREDNI SUD U BEOGRADU

(Naziv i sedište suda)

Predlagač: (Firma i sedište preduzeća ili drugog subjekta upisa)	JUGOINSPEKT BEOGRAD deoničko društvo za kontrolu kvaliteta i kvantiteta robe u mešovitoj svojini Beograd, SR Jug Republike br. 31
--	---

Predmet prijave:	PROŠIRENJE DELATNOSTI (čl. 56 Uredbe)
------------------	--

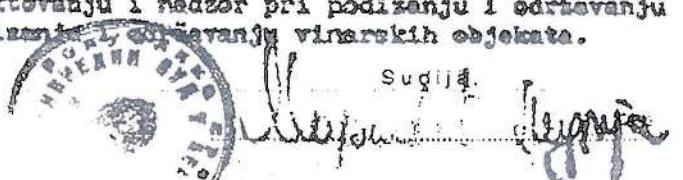
Uz prijavu prilažemo sledeće isprave i dokaze:

- 1) Izmene i dopune Statuta br. 1957 od 24.10.1992. godine
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)
- 6)
- 7)
- 8)
- 9)
- 10)
- 11)

Predlažemo da se na osnovu ove prijave i priloženih isprava i dokaza donese rešenje o upisu u sudski register i rešenje dostavi predlagaču.

Ime i potpis ovlašćenog lica
Miroslav Jaković

(Miroslav Jaković)

Firma i sedište subjekta	JUGOINSPEKT BEOGRAD deoničko društvo za kontrolu kvaliteta i kvantiteta robe u međovitoj svajfini Beograd, Trg Republike br. 3/I	Prilog uz rešenje broj	3
Broj registrarskog uloška registrarskog suda i njegovo sedište		1-1772-00	
Datum upisa	Oznaka i broj rešenja	Broj upisa	Naziv suda
26.2.1993.	Bi.26760/93	3	PS Beograd
Na osnovu rešenja registrarskog suda izvršen prelazak na delatnost sa sledećim podacima:			
1	Delatnosti odnosno poslovi subjekta upisa čija je firma navedena u prilogu uz prepis rešenja broj 1.		
<p><u>110901</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Kontrola kvaliteta i kvantiteta robe, opreme i investicionih objekata;- Periodični kontrolni pregledi i ispitivanja radne sredine i oruđja za rad (radi izdavanja upotrebnih dozvola);- Pregledi poslova opravki i rekonstrukcije i pregleda pre puštanja u eksploataciju;- Defektacija i eksperтиza postrojenja i opreme edn. njihovih delova u cilju spradnjena postupka revitalizacije;- Tehnologija i nadzor revitalizacije postrojenja i opreme i njihovih delova;- Preventivni pregledi i ispitivanja radne sredine i oruđja za rad, merenja i kontrola postrojenja i opreme (proizvodna postrojenja, dizalice, lifteri);- Specijalna merenja (centriranje, nivisanje i t.d.), projektovanje i izvođenje sistema;- Dinamika mačina: merenje, kontrola i analiza dinamičkih sistema, merenje za sticanje smetnji u radu;- Kontrola i ispitivanje opreme i materijala;- Tipski ispitivanja materijala, proizvoda i opreme;- Kontrola planova i projekata opreme i postrojenja sa aspektom sigurnosti odn. zaštite od eksplozije i požara;- Atestiranje proizvoda, opreme i materijala i izdavanje potvrda odn. testata;- Kontrola zemnih instrumenata i uređaja;- Inicijalna proizvodna kontrola - IPT.			
<p><u>110403</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Projektovanje sistema upravljanja kvalitetom i ocene valjanosti postojećih sistema upravljanja kvalitetom;- Projektovanje zadata vinove loze i tehnologija proizvodnje kod vinarских podruma, davanje saveta pri projektovanju i nadzor pri podizanju i održavanju i projektovanju; i nadzor pri podizanju i održavanju vinarских objekata.			
Sledi nastavak broj:	Sudija: 		
		4. Prilog uz prepis rešenja	

Ovlašćeno lice potpisuje samo prilog uz prijavu, a sudija prilog uz rešenje i registrski list.

OBRAZAC: Prilog uz rešenje broj 3

Firma i sedište subjekta	JUGOINSPEKT BEOGRAD deoničko društvo za kontrolu kvaliteta i kvantiteta robe u međevitoj svojini Beograd, Trg Republike br. 3/I	Nastavak priloga uz rešenje br.1	3
Broj registarskog uloška registarskog suda i njegovo sedište	1-1772-00		
Nastavak:	2		

- 3 -

110403

- Izrada tehničke dokumentacije (projektovanje osim gradjevinске). Počevi tehničke kontrole tehničke dokumentacije.

110620

- Ekonomski, organizacione, tehnološke usluge;
- Stručni nadzor nad gradnjom investicionih i drugih objekata;
- Stručni nadzor nad ugradnjom opreme pri izgradnji investicionih i drugih objekata;
- Tehnički pregled investicionih i drugih objekata;
- Izrada planova i projekata razvoja, priprema investicionih programa i slično.

110901

- Ocjenjivanje i priznavanje sistema kvaliteta;
- Atestiranje proizvoda;
- Osposobljavanje kadrova za ocjenjivanje i priznavanje sistema kvaliteta;
- Procena kompetencija laboratorijsa za ispitivanje.

110901

- Utvrđivanje zdravstvene ispravnosti životnih namirnica, preduzeta u opštoj upotrebi, neprehrabnenih proizvoda, stočne i druge životinjske hrane.

110904

- Usluge sudskih veštaka.
Veštaloženje u oblasti:
 - industrije i rudarstva,
 - poljoprivrede i ribarstva,
 - šumarstvu,
 - vodoprivrede,
 - gradjevinarstva,
 - zaobradaja i voze,
 - trgovine,
 - ugostiteljstva i turizma,
 - zanatstva i ličnih usluga,
 - stambeno-komunalne delatnosti,
 - oblasti finansijsko materijalnog poslovanja,
 - u proceni vrednosti imovine.

ZAŠTITA NA RADU, u smislu odredib Zakona o zaštiti na radu i drugih propisa kojima je regulisana zaštita na radu u okviru čega društvo obavlja sledeće poslove:

- Pregledi i ispitivanje oruđja za rad i uređaja, sudova i instalacija pod pritiskom; transportnih i prenosnih sredstava; parnih kotlova; rashladnih uređaja i instalacija i dr., oruđja, uređaja i instalacija i s tim u vezi izdaje odgovarajuću stručnu i tehničku dokumentaciju, javno isprave, uverenja, ateste i dr., i daje tehnička rešenja za otklanjanje nedostataka u pogledu zaštite na radu;

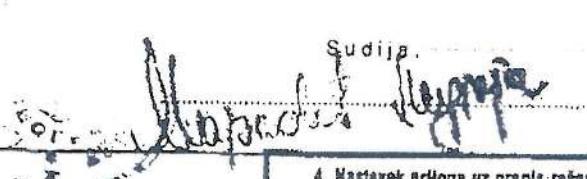
Sudija,

Sledi nastavak broj:

4. Nastavak priloga uz prepla rešenja

Ovlašćeno lice potpisuje samo prilog uz prijavu, a sudija prilog uz rešenje i registarski list.

OBRAZAC: Nastavak priloga uz rešenje

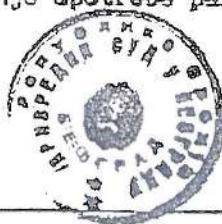
Firma i sedište subjekta	JUGOBASPEKT BEOGRAD deoničko društvo za kontrolu kvaliteta i kvantiteta robe u mešovitoj svojini Beograd, Trg Republike br. 3/I	Nastavak priloga uz rešenje broj	3
Broj registarskog uloška registarskog suda i njegovo sedište	1-1772-00		
Nastavak:	3	-4-	
<p>- Vrši razna električna merenja, pregledе i ispitivanje električnih instalacija, uređaja, postrojenja, aparata, gospodarskih instalacija, trafo-stаница, sekundarnih naponskih i prekostrujnih releja, atestiranje aparata i elektroizolacione opreme, i s tim u vezi određuje efikasne mere zaštite od električne struje, putem primene najsvremenije zaštite i izrađuje odgovarajuće stručne nalaze i elaborate;</p> <p>- Pregled investiciono tehničke dokumentacije u pogledu zaštite na radu;</p> <p>- Ispitivanje mikrofizikalnih, hemijskih i fizičkih štetnosti u radnim prostorijama i na radnim mestima;</p> <p>- Obavlja razne laboratorijske analize i eksperimente;</p> <p>- Radi analize uslova rada, poslova i radnih zadataka u cilju određivanja poslova sa posebnim uslovima rada; stručnu dokumentaciju za beneficirani staj i za skraćenje radnog vremena na bazi analize morbiditeta i traumatizma, prati kretanje odsustva sa posla i izrađuje predloge mera za njihovo smanjenje. Izrađuje elaborate o uticaju štetnih faktora iz radno i životne sredine na zdravstveno stanje radnika i stanovništva;</p> <p>- Vrši obučavanje, inovaciju i proveru znanja radnika iz oblasti zaštite na radu i protivpožarne zaštite; obuku dizaličara, vozača toreta i signališta, rukovatca viljuškara, kompresorista, ložača parnih kotlova, uklopničara za rad u TE i razvednim postrojenjima, obučava radnike za bezbedno rukovanje tehnološkom opremom, mašinama i uređajima, rukovanje i održavanje postrojenja i instalacija tečnih gasova, obučavanje i atestiranje zavarivača i dr.;</p> <p>- Vrši snimanje magnetskih filmova za obučavanje radnika, izrađuje programe, skripta i drugu stručnu literaturu za obučavanje radnika, kao i predloge sanoupravnih normativnih akata iz oblasti zaštite na radu i protivpožarne zaštite;</p> <p>- Vrši ispitivanje, atestiranje i prodaju ličnih zaštitnih sredstava i druge zaštitne opreme;</p> <p>- Vrši tehničku kontrolu skloništa i dinamenskih objekata u smislu Pravilnika o tehničkim normativima za skloništa i atestiranje sistema za provetranje skloništa i dinamenskih objekata.</p>			
<p>ZASTITA OD POŽARA, u smislu odredaba Zakona o zaštiti od požara i drugih propisa, u okviru čega obavljaju sledeće poslove:</p> <p>- Radi planove, elaboraste, studije i normativne akta iz oblasti zaštite od požara;</p> <p>- Projektiše, vrši pregled, ispitivanje i atestiranje uređaja i instalacija za detekciju, dojavu i gašenje požara;</p> <p>- Izrađuje elaborate i vrši nadzor na impregnaciju i promazivanju građevinskih elemenata i konstrukcija atestiranim sredstvima za zaštitu od dejstva vatre;</p> <p>- Radi projekte instalacija i uređaja za zaštitu od provala, kradja, sabotaže, propada i diverzija;</p>			
Sledi nastavak broj:	Sudija: 		
4. Nastavak priloga uz prepli rešenja			

Firma i sedište subjekta	JUGOINSPEKT BEograd deoničko društvo za kontrolu kvaliteta i kvantiteta robe u mešovitoj svojini Beograd, Trg Republike br. 3/I	Nastavak priloga uz rešenje broj	3
--------------------------	--	----------------------------------	---

Broj registarskog uloška registarskog suda i njegovo sedište	1-1772-00
Nastavak:	4

- 5 -

- Vrši razne analize, eksertize i dr. iz oblasti zaštite od požara.
- ZAŠTITA ČOVEROVE SREDINE, u smislu određeba Zakona o zaštiti od zagadživanja vazduha, Zakona o zaštiti stanovništva od buke, Zakona o vodama i drugih propisa, u okviru čega obavlja sledeće poslove:
 - Ispitivanja kvaliteta vazduha;
 - Merenje emisije gasova i čestica;
 - Progledi stanja;
 - Vrši proračun rasprostiranja emitovanih materija i visine dimnjaka;
 - Ispitivanje stepena efikasnosti uređaja za prečišćavanje otpadnih gasova i prašina;
 - Ispitivanje buke u sredini u kojoj čovek boravi i izradu rešenja za sanaciju;
 - Ispitivanje kvaliteta otpadnih voda;
 - Ispitivanje stepena efikasnosti uređaja za prečišćavanje otpadnih voda i atestiranje postrojenja;
 - Izrada elaborata, eksertiza i idejnih rešenja o zaštiti čovekove sredine.
110901
 - Kontrola kvaliteta i kvantiteta opasnih materija (eksplozivna materija, predmeti punjeni eksplozivnim materijama, sredstva za paljenje, vatrometni predmeti i drugi predmeti, zbijeni gasovi, gasovi pretvorenici u tečnost, i gasovi razvorenici pod pritiskom, zapaljive tečnosti, zapaljive čvrste materije, materije sklone sanopaljenju, materije koje u dodiru sa vodom razvijaju zapaljive gasove, oksidirajuće materije, organski peroksidi, otrovi, gadne i zarazne materije, radioaktivne materije, korozivno (negrizajuće materije), ostale opasne materije);
 - Kontrola i atestiranje ambalaže za transport opasnih materija;
 - Kontrola pakovanja, signiranja, slaganja u prevozno sredstvo, utovara, pretevara, istovara opasnih materija u pomorskom, rečnom, željezničkom, druskom i vazdušnom saobraćaju;
 - Kontrola podobnosti transportnih sredstava za prevoz opasnih materija;
 - Sve navedeno sa stanovišta domaćih i međunarodnih propisa i standarda.
 - Poslovni tehničkog nadzora i kontrole brodova i brodskih opreme i uređaja kao i kontrola plovila sa gledišta bezbednosti plovidbe u pomorskem i rečnom saobraćaju;
 - Tehnički pregledi brodova i brodskih opreme sa gledišta mogućite na radu, tehničke pouzdanoosti i kvaliteta;
 - Ispitivanje, nadzor i odobrevanje upotrebe kontejnora (u proizvodnji i eksploataciji);
 - Ispitivanje, nadzor i odobrevanje upotrebe paleta (u proizvodnji i eksploataciji);

Sudija,

Sledi nastavak broj:

4. Nastavak priloga uz prepite rešenja

Firma i sedište subjekta	JUGOINSPEKT BEOGRAD deoničko društvo za kontrolu kvaliteta i kvantiteta robe u nešavitoj svojini Beograd, Trg Republike br. 3/I	Nastavak priloga uz rešenje broj	3
Broj registarskog uloška registarskog suda i njegovo sedište	1-1772-00		
Nastavak:	5		

- 6 -

060202

- Usluge u pomorskom saobraćaju.

060203

- Usluge marina u pomorskom saobraćaju.

060302

- Usluge u rečnom i jezerskom saobraćaju.

060503

- Usluge u drumskom saobraćaju.

060801

- Pretovarne usluge u lukama.

060802

- Pretovarne usluge u pristaništima.

060803

- Pretovarne usluge u željezničkim stanicama i ostalim mestima.

0701

- Trgovina na malo.

07011

- Trgovina na malo prehrambenim proizvodima.

070111

- Hleb, pecivo, mleko i plečni proizvodi.

070112

- Povrće, voće i prerađevine.

070113

- Meso, živina, riba i mesne prerađevine.

070114

- Razne životne namirnice, alkoholna pića i proizvodi za kućne potrebe.

070112

- Trgovina na malo neprehrambenim proizvodima.

070121

- Tekstil i konfekcija.

070122

- Obuća, koša, guma i plastika.

070123

- Metalna i elektrotehnička roba.

070124

- Ogrev i gradjevinski materijal.

070125

- Nameštaj.

070126

- Keramika, staklo i porculan.

Sudija,

lige

Sledi nastavak broj:

4. Nastavak priloga uz prepla rešenja

Ovlašćeno lice potpisuje samo prilog uz prijavu, a sudija prilog uz rešenje i registarski list.

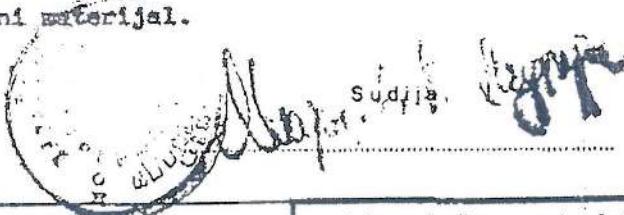
OBRAZAC: Nastavak priloga uz rešenje

Firma i sedište subjekta	JUGOINSPEKT BEOGRAD deoničko društvo za kontrolu kvaliteta i kvantiteta robe u mešovitoj svojini Beograd, Trg Republike br. 3/I	Nastavak priloga uz rešenje broj	3
--------------------------	--	----------------------------------	---

Broj registarskog uloška registarskog suda i njegovo sedište	1-1772-00
Nastavak:	6

- 7 -

- 070127
- Boje, lakov i hemikalije.
- 070128
- Knjige, kancelarijski materijal i pribor.
- 070129
- Duvan i ostali neprehrambeni proizvodi.
- 07013
- Trgovina na malo mešovitom robom.
- 070131
- Robne kuće.
- 070132
- Ostala trgovina mešovitom robom.
- 07014 070140
- Trgovina na malo vozilima i delovima.
- 07015 070150
- Trgovina na malo derivatima nafte.
- 0702
- Trgovina na veliko.
- 07021
- Trgovina na veliko prehrambenim proizvodima.
- 070211
- Žitarice i mlinski proizvodi.
- 070212
- Povrće, voće i prerađevine.
- 070213
- Alkoholna pića.
- 070214
- Stoka i živina.
- 070219
- Razne životne namirnice i proizvodi za kućne potrebe.
- 07022
- Trgovina na veliko neprehrambenim proizvodima.
- 070221
- Tekstil i konfekcija.
- 070222
- Sirova koča, vuna i sl.
- 070223
- Metalna i elektrotehnička roba.
- 070224
- Gradjevinski, sanitarni i instalacioni materijal.

Sudija: Legija

Sledi nastavak broj:

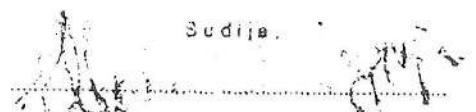
4. Nastavak priloga uz prepis mesta

Firma i sedište subjekta	JUGOINSPEKT BEOGRAD deoničko društvo za kontrolu kvaliteta i kvantiteta robe u međovitoj svojini Beograd, Trg Republike br. 3/I	Nastavak priloga uz rešenje broj	3
Broj registarskog uloška registarskog suda i njegovo sedište		1-1772-00	
Nastavak:	7		
		- 8 -	
<u>070225</u>	- Hemijski proizvodi, boje i lakovi.		
<u>070226</u>	- Papir, kancelarijski materijal i pribor.		
<u>070229</u>	- Duvan i ostali neprehrabeni proizvodi.		
<u>07023 070230</u>	- Trgovina na veliko vozilima, delovima i priborom.		
<u>07024 070240</u>	- Trgovina na veliko derivatima nafte.		
<u>07025 070250</u>	- Trgovina na veliko međovitim robom.		
<u>110302</u>	- Usluge reklame i ekonomske propagande.		
<u>110303</u>	- Komercijalni poslovi na ostvarivanju funkcije prometa robe i usluga.		
<u>110905</u>	- Usluge obrade podataka.		
<u>11090</u>	- Ostale nepomenute usluge.		

Sledi nastavak broj:

4. Nastavtek príloha k zápisu riešenia

Ovlašćeno lice potpisuje samo prilog uz prijavu, a sudija prilog uz rešenje i registrarski list.
OBRAZAC: Nastavak priloga uz rešenje

Firma i sedište subjekta	JUGOINSPEKT BEOGRAD deoničko društvo za kontrolu kvaliteta i kvantiteta robe u mešovitoj svojini Beograd, Trg Republike br. 3/1			Prilog uz rešenje broj	4
Broj регистarskog uloška регистarskog suda i njegovo sedište		1-1772-00			
Datum upisa	Oznaka i broj rešenja	Broj upisa	Naziv suda		
		3	ređ Beograd		
26.2.1993.	#1.26760/92	Na osnovu rešenja registarskog suda izvršen je upis u sudski registar proširenje delatnosti (čl. 56 Uredbe) sa sledećim podacima:			
1	Poslovi spoljnotrgovinskog prometa subjekta upisa čija je firma navedena u prilogu uz prepis rešenja broj 1.				
<p><u>070 310</u> Spoljna trgovina prehrambenim proizvodima</p> <ul style="list-style-type: none">- žitarice i mlinski proizvodi- povrće, voće i preradjевине- stoka, meso, živina, riba i mесне preradjевине- razne životne namirnice, alkoholna pića i proizvodi za kućne potrebe <p><u>070 320</u> Spoljna trgovina neprehrambenim proizvodima</p> <ul style="list-style-type: none">- tekstil i konfekcija- sirova koža, vuna i sl.- metalna i elektrotehnička roba- gradjevinski, sanitarni i instalacioni materijal- hemijski proizvodi, boje i lakovi- papir, kancelarijski materijali i pribor- lekovi i sanitetski materijal- duvan i ostali neprehrambeni proizvodi- trgovina vozilima, delovima i priborcem- trgovina naftom i derivatima nafte- trgovina mešovitom robom- veštacka djubriva- obuća, koža, guma i plastika <p>Spoljna trgovina kao poseban vid trgovine na veliko koja se bavi poslovima izvoza i uvoza robe</p>					
<p>Sudija:</p> 					
Sledi nastavak broj:			4. Prilog uz prepis rešenja		

Ovlašćeno lice potpisuje samo prilog uz prijev, a sudija prilog uz rešenje i registrski list.

OBRAZAC: Prilog uz rešenje broj 4

Фирма и седиште субјекта	JUGOINSPEKT BEOGRAD deoničko društvo za kontrolu kvaliteta i kvantiteta robe u mešovitoj svojini Beograd, Trg Republike br. 3/I	Наставак прилога уз решење број	4
Број регистарског улошка регистарског суда и његово седиште	1-1772-00		
Наставак:	2		

- 3 -

Sve navedeno sa stanovišta domaćih i međunarodnih propisa i standarda

Poslovi tehničkog nadzora i kontrole brodova i brodske opreme i uredjaja kao i kontrola plovila sa gledišta bezbednosti plovidbe u pomorskom i rečnom saobraćaju

Tehnički pregledi brodova i brodske opreme sa gledišta zaštite na radu, tehničke pouzdanosti i kvaliteta

Ispitivanje, nadzor i odobravanje upotrebe kontejnera (u proizvodnji i eksploataciji)

Ispitivanje, nadzor i odobravanje upotrebe paleta (u proizvodnji i eksploataciji)

Usluge sudskih veštaka - veštačenje u oblasti: industrije i rudarstva, poljoprivrede i ribarstva, šumarstva, vodoprivrede, građevinarstva, saobraćaja i veze, trgovine, ugostiteljstva i turizma, zanatstva i ličnih usluga, stanbeno komunalne delatnosti, finansijsko materijalnog poslovanja, proceni vrednosti imovine

Zastupanje inostranih firmi

Posrednički poslovi

Судија
Иван Јовановић

Следи наставак број:	4. Наставак прилога уз препис реш.
----------------------	------------------------------------

Фирма и седиште субјекта	JUGOINSPEKT BEOGRAD deoničko društvo za kontrolu kvaliteta i kvantiteta robe u mešovitoj svojini Beograd, Trg Republike br. 3/I	Наставак прилога уз решење број	4
Број регистарског улошка регистарског суда и његово седиште		1- 50 1-1772-00	
Наставак:	1	- 2 -	

Usluge u pomorskom saobraćaju

Usluge u rečnom i jezerskom saobraćaju

Usluge u drumskom saobraćaju

Upravljanje i korišćenje objekata za uskladištenje (silosi, javna skladišta, hladnjake, bescarinske i slobodne zone i sl.); usluge tržnica na veliko imalo

Usluge medjunarodne špedicije, posredništva, vršenje komisionih poslova u oblasti prometa robe i saobraćaja i sl.

Ekonomске, organizacione, tehnološke usluge

Stručni nadzor nad gradnjom investicionih i drugih objekata

Stručni nadzor nad ugradnjom opreme pri izgradnji investicionih i drugih objekata

Tehnički pregled investicionih i drugih objekata

Poslovi ugovorne kontrole kvaliteta i kvantiteta robe u medjunarodnom prometu

Ocenjivanje i priznavanje sistema kvaliteta

Atestiranje proizvoda

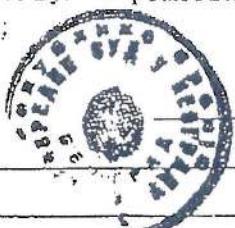
Osposobljavanje kadrova za ocenjivanje i priznavanje sistema kvaliteta

Procena kompetentnosti laboratorija za ispitivanje

Kontrola kvaliteta i kvantiteta opasnih materija (eksplozivne materije, predmeti punjeni ekspozivnim materijama, sredstva za paljenje, vatrometni predmeti i drugi predmeti, zbijeni gasovi, gasovi pretvoreni u tečnost i gasovi rastvoreni pod pritiskom, zapaljive tečnosti, zapaljive čvrste materije, materije ekclone samopaljenju, materije koje u dodiru sa vodom razvijaju zapaljive gasove, oksidirajuće materije, organski peroksidi, otrovi, gadne i zarazne materije, radioaktivne materije, korozivne (nagrizajuće materije), ostale opasne materije)

Kontrola i atestiranje ambalaže za transport opasnih materija

Kontrola pakovanja signiranja, slaganja u prevozno sredstvo, utovara, pretovara, istovara opasnih materija u pomorskom, rečnom, željezničkom, drumskom i vazdušnom saobraćaju;

Судија:

4. Наставак прилога уз пренос реш.

Следи наставак број:

- 15 -

III OPŠTI DEO

1. Uvodne napomene

Proizvodnja autohtonih prehrambenih proizvoda u okviru pojedinih regiona SR Južne Srbije, posebno Republike Srbije, ima dugu i iskustvima bogatu tradiciju. Najvećim delom ova proizvodnja se realizuje kao dopunska i sezonska aktivnost u okviru seoskih domaćinstava za sopstvene potrebe, ili kao društveno organizovana kooperativna proizvodnja, dok se jednim delom ostvaruje kao deo proizvodnih programa odgovarajućih industrijskih pogona lociranih u okviru tih regiona.

U strukturi proizvodnje ovih, po pravilu, vrednih i traženih proizvoda najviše su zastupljena vina i žestoka alkoholna pića, trajni suvomesnati proizvodi i kobasice, razne vrste sreva i drugi proizvodi od mleka, zatim neke vrste čajeva, proizvoda od šumskih plodova, itd. Opšta karakteristika svih tih proizvoda je da se izrađuju u svemu prema iskustvima tradicionalne tehnologije, koja se u odgovarajućem regionu neguje i prenosi sa generacije na generaciju, te da ih odlikuju specifičan izgled, organoleptička (senzorna) i druga svojstva. Ta specifična svojstva autohtonih prehrambenih proizvoda najvećim delom su posledica odredjene biljne vrste ili sorte, rase stoke, sastava zemljišta, uticaja specifičnih klimatskih faktora nekog podneblja, ili su pak uslovljeni zajedničkim uticajem više navedenih faktora karakterističnih samo za prostor određenog regiona (oblasti). Šta više, mnoge faze tradicionalnih tehnoloških procesa su upravo prilagodjene tim specifičnim karakteristikama osnovnih sirovina, kao i drugim uslovima proizvodnje.

Predhodne napomene su učinjene pre svega iz razloga što smo relativno često svedoci da se neki individualni proizvodnjači, ali i pogoni prehrambene industrije, u sudađuju da u promet stave proizvode sa naznakom imena područja njihovog navodnog porekla ("užički", "sremski", "njeguški", "homoljski", "rtanjski" i sl.), mada oni ni po mestu proizvodnje ni po karakteristikama gotovih proizvoda ne odgovaraju svojstvima kvaliteta autohtonih specijaliteta sa odgovarajućih područja. Time, neminovno, originalni proizvodi gube na stečenom ugledu, ali i ekskluzivnost i odgovarajuće mesto na tržištu.

Poštjući važeću zakonsku regulativu u ovoj oblasti ("Zakon o zaštiti pronađaka, tehničkih unapredjenja i znakova razlokovanja" – Sl. list SFRJ br. 34/81 i 3/90), do sada su četiri proizvodne organizacije prijavile i izvršile zaštitu oznake geografskog porekla devet proizvoda, i to: Poljoprivredna zadruga i vinarija "Potomje", Pelješac (vina "DINGAČ" i POSTUP"), IM "Čajetina, Zlatibor ("GOVEDJA UŽIČKA PRŠUTA", "SVINJSKA UŽIČKA PRŠUTA" i "UŽIČKA SLANINA"), IM "Srem", Šid ("SREMSKI KULEN", "SREMSKA DOMAĆA KOBASICA" i "SREMSKA SALAMA"), kao i MI "MIP" Požarevac ("POŽAREVAČKA KOBASICA"). Svakako da je broj proizvoda koji su ostvarili pravo da budu

upisani u Registar zaštićenih oznaka porekla proizvoda kod Saveznog zavoda za patente, znatno ispod realnih mogućnosti. Zbog toga se u okviru Privredne komore Srbije (Odbor za razvoj, istraživanje i prestrukturiranje), Savezne privredne komore, Saveznog zavoda za patente, Saveznog zavoda za standardizaciju, Jugoinspekta i Poljoprivrednog fakulteta Univerziteta u Beogradu, preduzimaju brojne aktivnosti koje treba da omoguće zaštitu i šire uvodjenje oznaka porekla tradicionalnih, autohtonih prehrabnenih proizvoda. Ovo tim pre što u razvijenim zemljama sveta zaštićena oznaka porekla proizvoda predstavlja sastavni deo kvaliteta, odnosno važan deo procesa obezbeđenja kvaliteta i unapredjenja izvora poljoprivredno-prehrabnenih proizvoda.

Jedna od tih ukupnih aktivnosti je i izrada Glavnih tehnoloških elaborata koji treba da predstavljaju osnovu za zaštitu dva proizvoda Žaječarskog okruga, odnosno sa područja opštine Boljevac – "RTANJSKI ČAJ" i "KRIVOVIRSKI KAČKAVALJ". Ovi proizvodi se tradicionalno proizvode na ovom području a predstavljaju i deo proizvodnog programa Preduzeća za poljoprivrednu proizvodnju, preradu, promet, ugostiteljstvo, turizam i saradnju sa selom "YES – RTANJ" D.D.

2. Osnovni podaci o Zaječarskom okrugu i opštini Boljevac

2.1. Položaj i površina

Zaječarski okrug predstavlja administrativno područje koje se nalazi u istočnom delu Republike Srbije (Sl. 1). To je, u stvari, deo nekadašnjeg Zaječarskog regiona koji je najnovijom podelom Republike Srbije, od 30. juna 1992. godine, razdvojen na dva dela – o k r u g a : Borski i Zaječarski. Prvi je nešto manji, ima površinu od 3.506 km^2 , obuhvata četiri opštine (Bor, Kladovo, Majdanpek i Negotin) sa 90 naselja i 178.718 stanovnika (prema rezultatima poslednjeg popisa iz 1991. godine).

Zaječarski okrug, koji ima četiri opštine (Boljevac, Knjaževac, Sokobanja i Zaječar) i 173 naselja, obuhvata površinu od 3.625 km^2 (Sl. 2). Na ovoj teritoriji nalazi se 49.049 domaćinstava sa 158.132 stanovnika, što u proseku iznosi oko 14 domaćinstava, odnosno, oko 44 stanovnika na km^2 (Tabl.1). Opštine ovog okruga se medjusobom značajno

Tabl. 1 : Površina, broj naselja, domaćinstava i stanovnika na području Zaječarskog okruga (po opštinama)

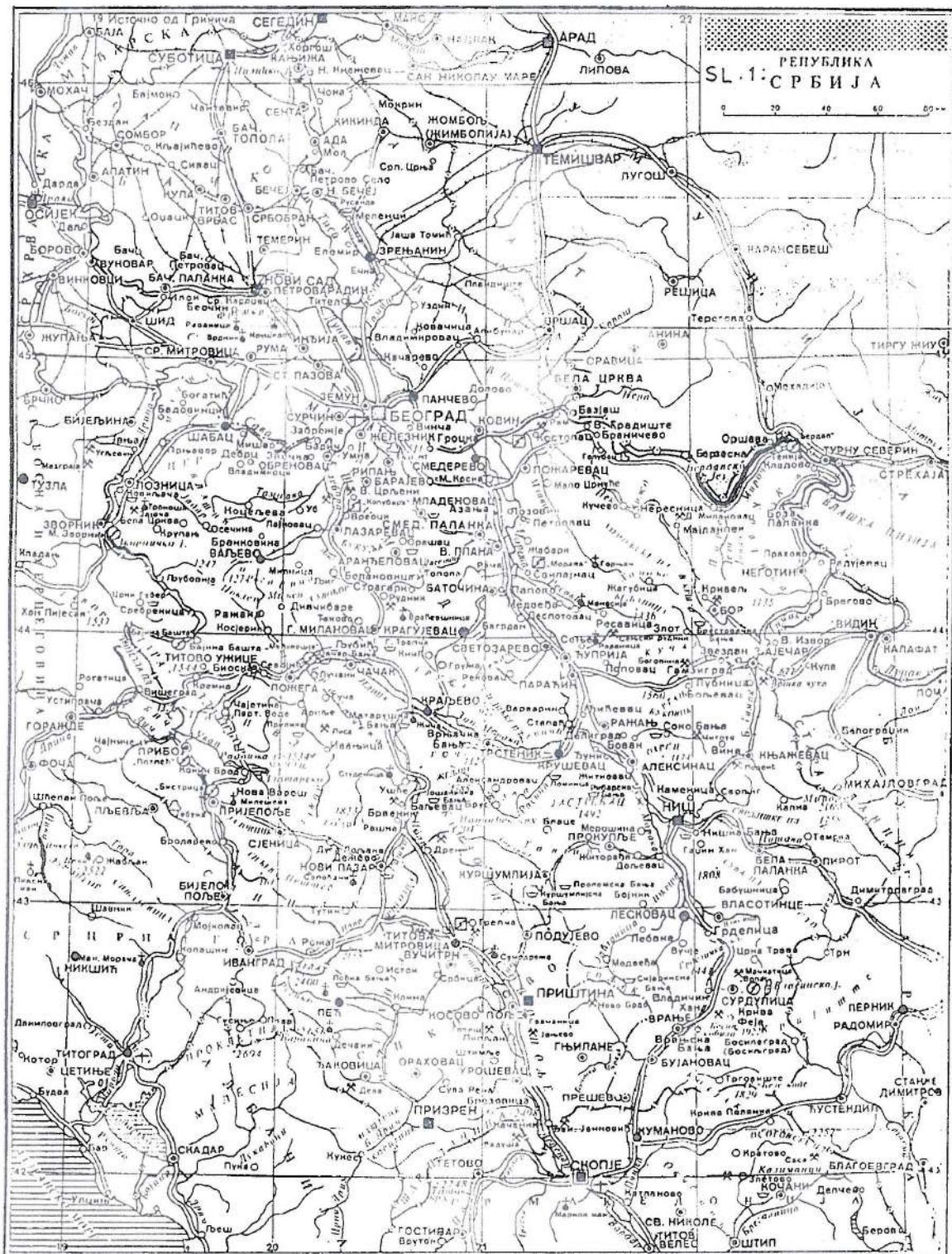
O p š t i n e	Površina (km^2)	Broj naselja	Broj domaćinstava	Broj stanovnika
Boljevac	828	20	5.763	19.384
Knjaževac	1.202	86	14.373	44.036
Sokobanja	525	25	6.177	21.948
Zaječar	1.070	42	22.736	72.763
U k u p n o :	3.625	173	49.049	158.131

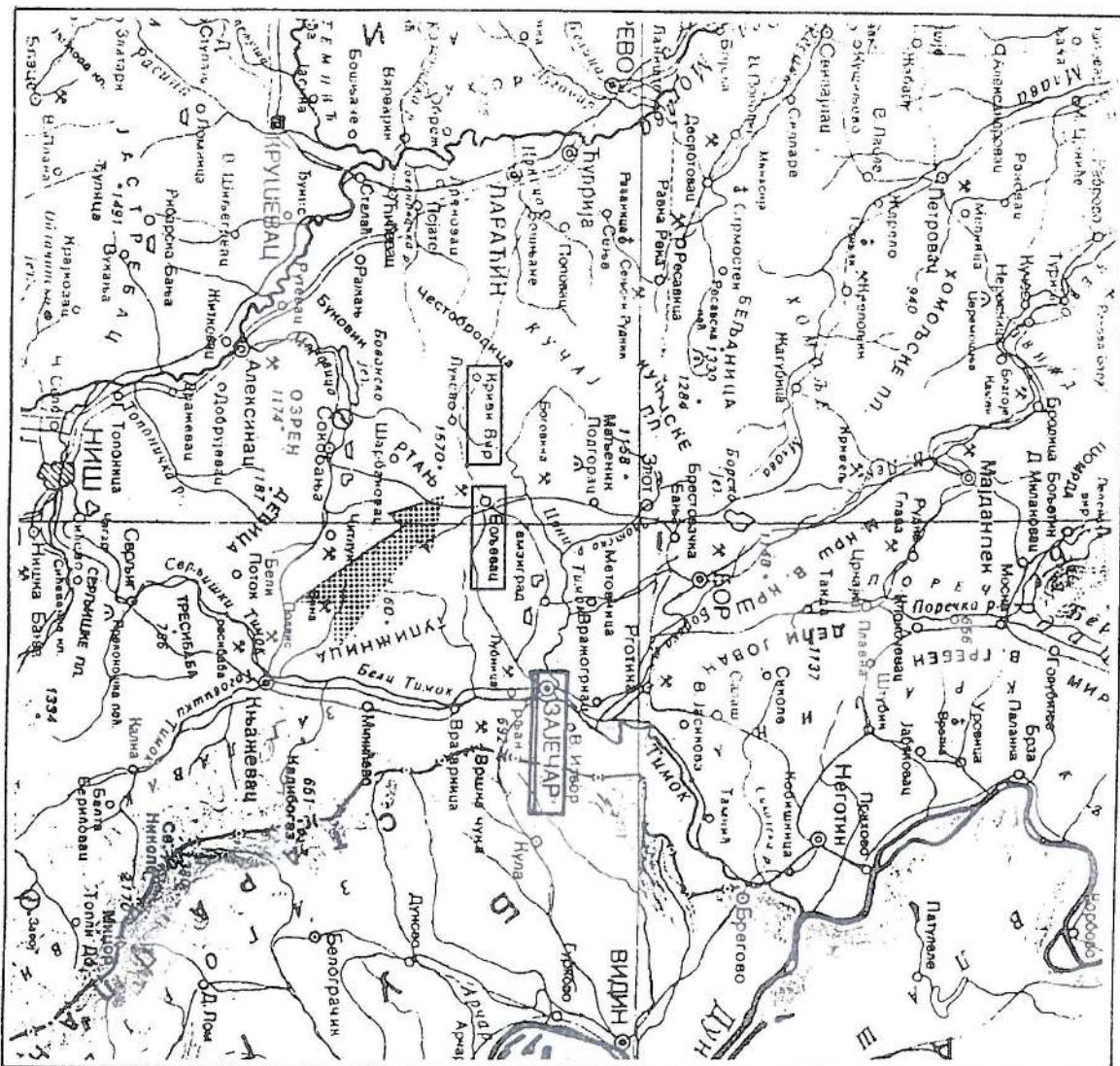
Izvor podataka: Statistički godišnjak SR Jugoslavije, 1992. god.,
Savezni zavod za statistiku, Beograd.

razlikuju, kako u pogledu teritorijalne rasprostranjenosti, tako i prema prosečnoj gustini naseljenosti. Na teritoriji opštine Boljevac, čija površina iznosi 828 km^2 , u proseku se nalazi svega oko 7 domaćinstava i 23 stanovnika na km^2 , zbog čega se ova opština ubraja među najmanje naseljena područja u Republici Srbiji. Suprotno tome, opština Zaječar obuhvata 1.070 km^2 i ima gotovo tri puta veću naseljenost, odnosno, oko 21 domaćinstvo i oko 68 stanovnika na km^2 . Interesantno je i još jedno poređenje: Knjaževac, po površini najveća opština Zaječarskog okruga (1.202 km^2), ima isti prosečan broj stanovnika (12) na km^2 kao i najmanja opština okruga, Sokobanja, koja se prostire na dvostruko manjoj teritoriji (svega 525 km^2).

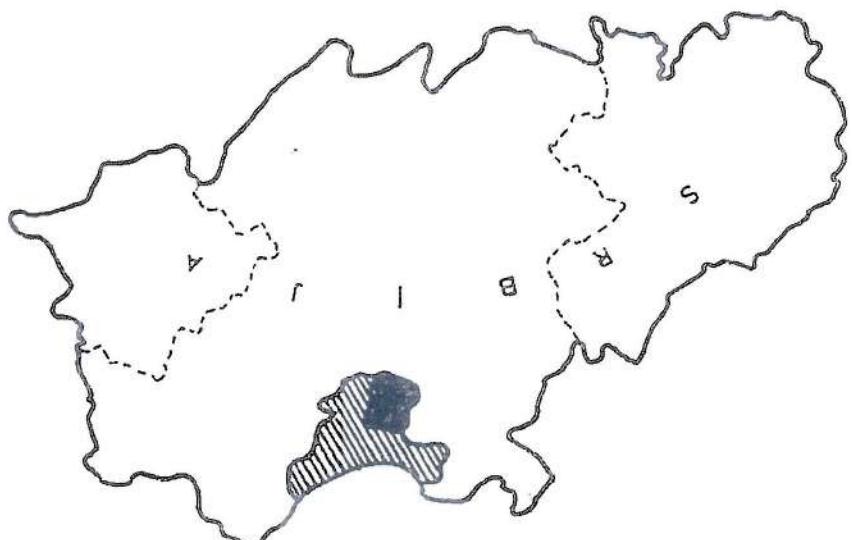
Grad Boljevac je centar manje geografske regije koju najvećim delom čini basen reke Crni Timok, tj. zapadni deo tzv. timočkog basena koji se obično naziva Crnorečka kotlina. Istorijски posmatrano ovaj grad je deo srednjovekovne oblasti Crne Reke, odnosno šire prirodne celine poznate kao Timočka Krajina. Za nastanak i razvoj Boljevca kao varoškog naselja i centra šire teritorije, presudnu ulogu je imao njegov povoljan geografski položaj. Kao mesto na sredokraći putu od Dunava prema centralnom delu Srbije, Boljevac je u prošlom veku imao povoljne uslove za svoj privredni i urbani razvoj. U to vreme ovaj grad je bio obavezna stanica na putu koji je povezivao središnji deo Srbije sa Timočkim basenom i dalje sa severo-zapadnim delom Bugarske, odnosno sa jugo-zapadnim i zapadnim delom Rumunije. Tu se, osim predaha "kirijdžija", putnika, tovarne i zaprežne stoke, vršilo snabdevanje za nastavak putovanja, pretovar robe, popravka putne ili zaprežne opreme, ali i skoro obavezno "konačilo". U vreme sporog i neredovnog karavanskog i kolskog saobraćaja ovo je bilo sasvim razumljivo s obzirom da su putevi bili veoma loši, bez mostova i drugih saobraćajnih objekata. Tokom kišnih i snežnih perioda godine saobraćaj je bio gotovo nemoguć. Prepreku bržem prometu činili su i planinski prevoji u ovom kraju koji su u prošlosti, pored ostalog, često bili ugroženi i od hajduka. Zbog svega toga u Boljevcu su se često sačekivali karavani ili veće grupe "kirijdžija", pa su zajedno čekali najpogodnije vreme za prelaz preko tih teško savladivilih i opasnih planinskih mesta.

Danas je grad Boljevac centar istoimene opštine koja se prostire na površini od 828 km^2 (Sl. 2). Opština ima ukupno 20 naseljenih mesta, pri čemu je njen severni deo nešto viši i prostraniji, a manje naseljen (6 naselja), dok je južni deo nešto niži i manji po površini, ali je bolje naseljen (14 naselja). Na području opštine ima 5.763 domaćinstava sa 19.384 stanovnika. Žitelji ovog područja se tradicionalno bave poljoprivredom, posebno stočarstvom, a jedan od nosilaca privredne aktivnosti i ukupnog razvoja opštine Boljevac je Preduzeće za poloprivrednu proizvodnju, preradu, promet, ugostiteljstvo, turizam i saradnju sa selom "YES – R T A N J" iz Boljevca.

SL. 2: SHEMA ZAJEČARSKOG OKRUGA
■ I OPŠTINE BOLJEVAC
■

2.2. Reljef i struktura poljoprivrednih površina

Zaječarski okrug obuhvata značajan deo brdsko–planinskog područja istočne Srbije. Sa severo–zapada je oivičen Kučajskim planinama, sa istoka obroncima Stare planine, a sa juga planinom Ozren. Teritorija opštine Boljevac je takođe sa skoro svih strana oivičena planinskim vencima: Kučajskim planinama na severo–zapadu, grebenima Somanjca, Rtnja, Tumbe i dela Sleme na jugu, i obroncima Tupižnice na istoku. Samo je u severo–istočnom delu, niskim pobrdjem i talasastim površinama, odnosno dolinom reke Crni Timok, otvorena i povezana sa Zaječarskom kotlinom i ostalim delovima timočkog basena.

Više planinsko zemljište ovog područja, posebno centralne i južne delove Kučajskih planina i severne delove planinske mase Rtnja, pretežno čine paleozojski kristalasti škriljci. Ipak, najveću površinu zauzimaju mezozojski krečnjaci u gotovo celom istočnom delu Kučaja, kao i krečnjaci sa dolomitom u delovima Somanjca i Rtnja.

Osnovu najvećeg dela tzv. niskog pobrđa i površi u srednjem i istočnom delu Crnorečke kotline (zapadni deo timočkog basena) čine andeziti. Njihov nastanak je rezultat intenzivne eruptivne aktivnosti u periodu izmedju donje krede i pliocena. Inače, mlađi geološki slojevi zastupljeni su peščarom, glinom i konglomeratima.

Centralna planina Zaječarskog okruga i opštine Boljevac je Rtanj. Pripada grupi planina našeg karpatskog predela, tj. zoni mlađih nabranih planina severnog orogenog stabla sredozemnih planina Evrope. Ova planina predstavlja, praktično, razvodje izmedju Crnorečke kotline na severu i Sokobanjske kotline na jugu. To je masivan krečnjački greben prizmatičnog oblika na čijoj se istočnoj strani nalazi najviša tačka kupastog oblika – Šiljak (1560 m).

Niži delovi Rtnja, do 700 m nadmorske visine, izgradjeni su od peščara i škriljaca. Iznad ove visine, a do 900 m, zemljište je krševitije s obzirom da se sastoji od krečnjačkog peščara. Na visini većoj od 900 m nastaje urgonski krečnjak koji Rtnju daje razriven izgled. Na severnoj, istočnoj i južnoj strani planine pružaju se mnogi rasedi, dok se u podnožju javljaju vrtače, dolinice i jame, od kojih je najpoznatija tzv. Zla rupa na soko-banjskoj strani, duboka preko 60 metara.

Reljef i sastav tla, zbog svoje raznovrsnosti, oduvek su imali značajan uticaj na privredne aktivnosti Zaječarskog okruga i opštine Boljevac. Opšte uzevši može se reći da su reljef i zemljište ovog područja pogodni za bavljenje poljoprivrednom proizvodnjom. Raznovrsan sastav zemljišta uslovljava i raznovrsnost biljnih mikro formacija, kao i njihovu rezonaciju. Tako, dok su obodi ovog područja bogati šumskom vegetacijom i velikim travnim površinama, središnji deo je plodan zahvaljujući raspadanju andezitskih stena i drugim talozima. Šumska bogatstva oduvek su bila od velikog privrednog značaja za stanovništvo ovog kraja. Stočarstvo, zasnovano na bogatim pašnjacima Kučja, Somanjca, Rtnja itd., imalo je, a i danas ima, ogroman značaj i predstavlja najzastupljeniju aktivnost u okviru poljoprivredne proizvodnje. Zahvaljujući bogatstvu livada i pašnjaka, te brojnim vrstama lekovitog bilja, na

ovom području je značajno razvijeno i pčelarstvo. Dobri su i prirodni uslovi za bavljenje voćarstvom, posebno za gajenje šljive, jabuke, kruške i trešnje, naročito oraha. Relativno oštra klima i veće površine posne zemlje nisu naročito pogodne za gajenje ratarskih kultura. Najbolji su uslovi za proizvodnju kukuruza pa su zato i najveće površine zasejane ovom kulturom.

Prema zvaničnim podacima Zaječarski okrug raspolaže sa 207.380 ha poljoprivrednih površina, što u odnosu na ukupnu površinu ovog područja iznosi 57,21%. Pri tome su, pored oranica i bašte koje zauzimaju oko 53% ukupnih poljoprivrednih površina, značajno zastupljene livade i pašnjaci – oko 41%, dok su voćnjaci (3,5%) i vinogradi (2,5%) znatno manje zastupljeni u strukturi poljoprivrednog zemljišta (Tabl. 2).

Tabl. 2 : Struktura poljoprivrednih površina na području
Zaječarskog okruga (po opština) – ha

O p š t i n e	Ukupno	Oranice i bašte	Voćnjaci	Vinogradi	Livade i pašnjaci
Boljevac	38.691	17.442	1.371	545	19.333
Knjaževac	69.678	31.495	2.761	2.051	33.371
Sokobanja	30.422	13.357	992	314	15.759
Zaječar	68.589	47.616	1.770	2.432	16.771
U k u p n o :	207.380	109.910	6.894	5.342	85.234

Izvor podataka: Statistički godišnjak SR Jugoslavije, 1992.god.,
Savezni zavod za statistiku, Beograd.

Posmatrano po opština, najmanji udeo poljoprivrednog zemljišta, u odnosu na ukupnu površinu odgovarajućeg područja, ima opština Boljevac – 46,7%; slede opština Knjaževac i Sokobanja sa gotovo identičnim učešćem od 57,9%, dok je najveća zastupljenost poljoprivrednih površina na području opštine Zaječar – 64,10%. Naravno, zahvaljujući pre svega odlikama reljefa, struktura ukupno raspoloživih poljoprivrednih površina se značajno razlikuje izmedju pojedinih opština. Udeo oranica je najveći u opštini Zaječar – 69,4%, dok se u preostale tri opštine kreće izmedju 44 i 45%. Suprotno ovome, udeo livada i pašnjaka je dvostruko veći na području opština Boljevac, Knjaževac i Sokobanja (48–51%), u odnosu na područje opštine Zaječar gde udeo ove vrste poljoprivrednog zemljišta iznosi 24,5%. Inače, zastupljenost voćnjaka i vinograda na prostoru sve četiri opštine Zaječarskog okruga je veoma mala i ni u jednoj opštini ne prelazi 4% od poljoprivrednog zemljišta.

2.3. Hidrografija

Zaječarski okrug je bogat rečnim tokovima. Istina, uglavnom se radi o manjim planinskim rečicama i potocima, a po veličini se izdvajaju Crna reka i Zlotska reka na severo-zapadu, te gornji tok Belog Timoka na istoku.

Na području opštine Boljevac najvažniji je Crni Timok, odnosno tzv. Crna reka. Glavni izvorni krak ove reke je stalno vrelo koje se nalazi ispod juga-zapadnog Kučaja, odnosno u pećini Pećke u samom Krivom Viru. Iz ovog vrela, na 400 m nadmorske visine, nastaje Crni Timok.

Dužina Crnog Timoka (Crna reka) iznosi 82 km, a površina njegovog sliva je oko 30% od ukupne površine sliva reke Timok. Inače, za ovu reku je karakteristično da protiče gotovo centralnim delom timočkog basena, pa tako predstavlja prirodnu granicu izmedju balkanskog i karpatskog planinskog sistema. Na svom toku rečna dolina Crne reke se sastoji od tri kotline: Krivovirske, Gamzigradske i delom Zaječarske.

U svom izvorišnom i gornjem toku vode Crnog Timoka pripadaju I klasi kvaliteta. To praktično znači da se voda može koristiti za piće bez predhodnog prečišćavanja ili je upotrebljiva posle dezinfekcije. Inače, zahvaljujući izuzetnom kvalitetu voda, velikim površinama pod šumom (37.616 ha), prostoru bez industrijskih zagadjivača, uz samo jedan tranzitni put (Paraćin-Zaječar), ispunjeni su svi potrebni uslovi pa je, krajem 1992. godine, područje opštine Boljevac proglašeno ekološkom opštinom.

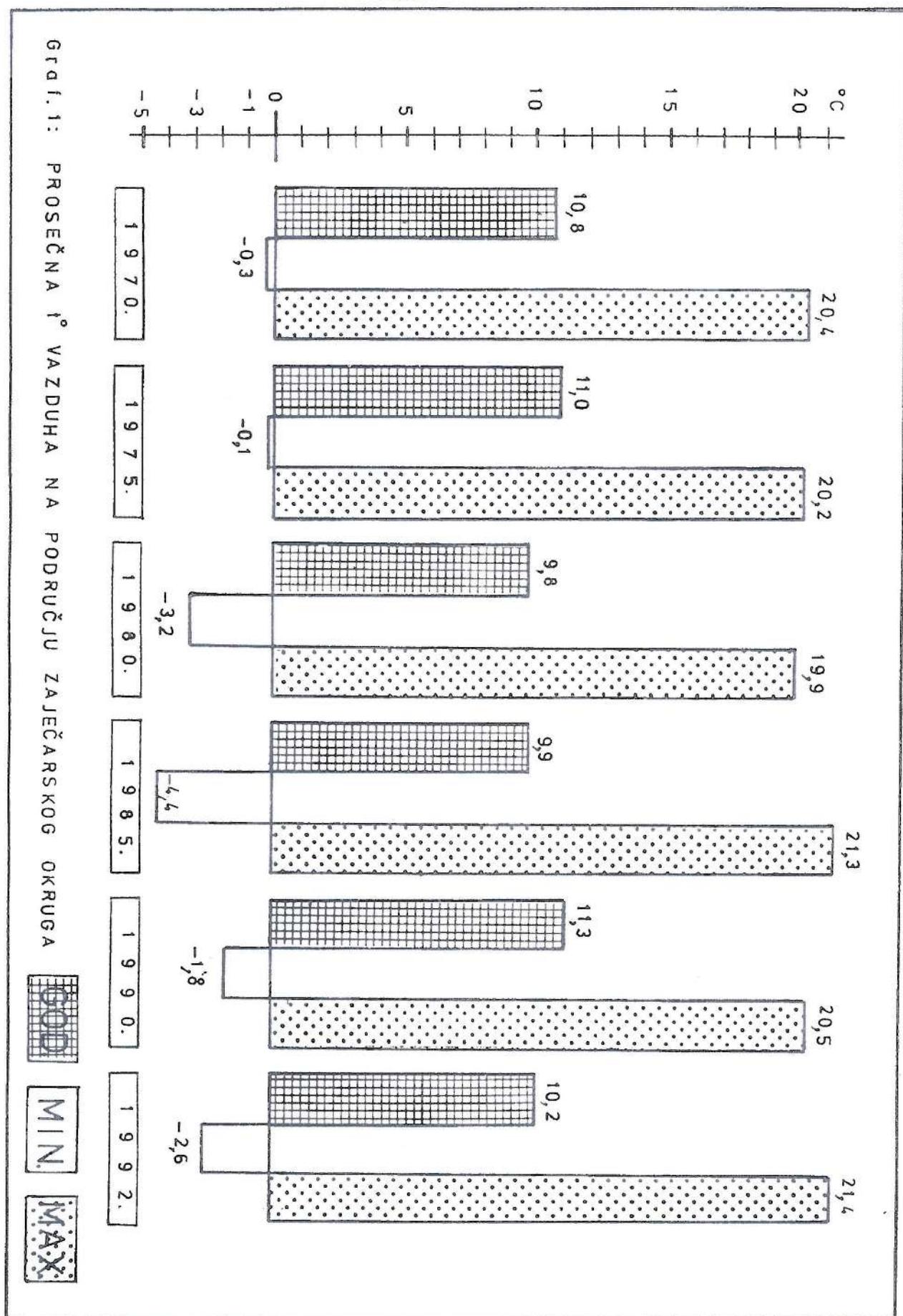
2.4. Klima

U toku rada na pripremi materijala za izradu ovog Elaborata, a u delu koji se odnosi na klimu Zaječarskog okruga i područje opštine Boljevac, korišćeni su podaci najbliže hidrometeorološke stanice – Čuprija, i to za period od 1970. do 1992. godine (Izvor: Statički godišnjak SFRJ za odgovarajuće godišnje, izd. Savezni zavod za statistiku, Beograd). Evidentirani su, obradjeni i grafički prikazani podaci o prosečnoj godišnjoj, prosečnoj minimalnoj i prosečnoj maksimalnoj temperaturi vazduha ($^{\circ}\text{C}$), prosečnoj godišnjoj relativnoj vlažnosti vazduha (%), prosečnom godišnjem pritisku vazduha (mba), kao i količini padavina (mm). Ovi podaci su prikazani iz razloga što klima, pored ostalog, ima značajan uticaj na uslove proizvodnje autohtonih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.

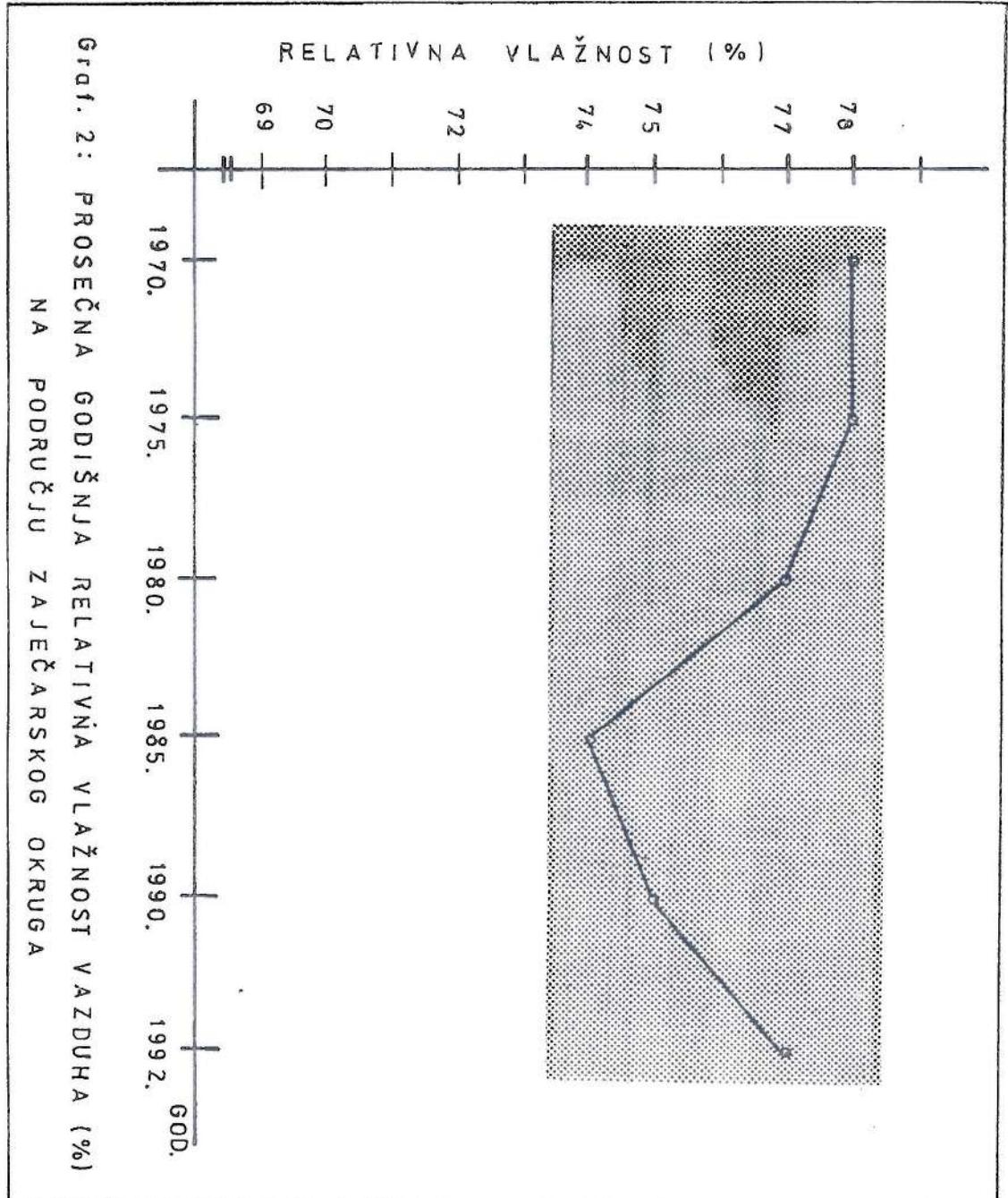
Zaječarski okrug i područje opštine Boljevac imaju odlike kontinentalne klime. U nižim delovima, leta su topla, zime hladne, a padavina je manje u odnosu na područja veće nadmorske visine za koja su karakteristična blaga i kratka leta, duge i oštretne zime, kao i nešto više padavina.

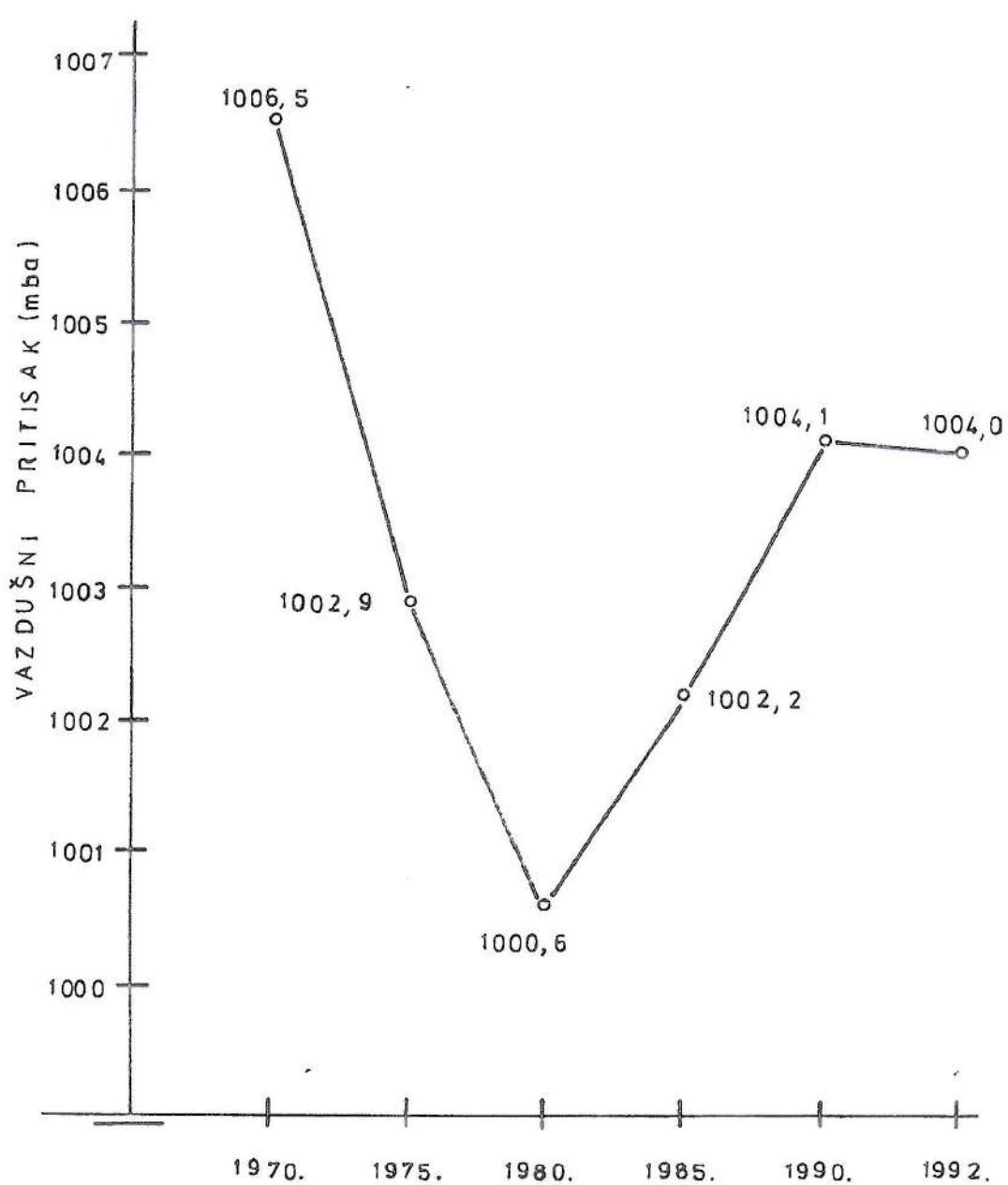
U posmatranom vremenskom periodu (1970–1992) prosečna godišnja temperatura vazduha iznosila je $10,5^{\circ}\text{C}$ (od $9,8$ do $11,3^{\circ}\text{C}$), prosečna minimalna $-2,1^{\circ}\text{C}$ (od $-0,1$ do $-4,4^{\circ}\text{C}$), a prosečna maksimalna $20,6^{\circ}\text{C}$ (od $19,9$ do $21,4^{\circ}\text{C}$) — Graf. 1. Na području opštine Boljevac period tokom koga su prosečne dnevne temperature jednake ili veće od 5°C je najduži i iznosi oko 230 dana godišnje, dok su dnevne temperature od 10 – 15°C karakteristične za oko 130 dana godišnje.

Inače, u periodu od 1970. do 1992. godine, prosečna godišnja relativna vlažnost je iznosila 76,5% (74–78%) — Graf. 2., prosečan vazdušni pritisak $1002,4\text{ mba}$ ($1000,6$ – $1006,5\text{ mba}$) — Graf. 3., dok je prosečna godišnja količina padavina iznosila 765 mm ($862,5$ – 880 mm) — Graf. 4.

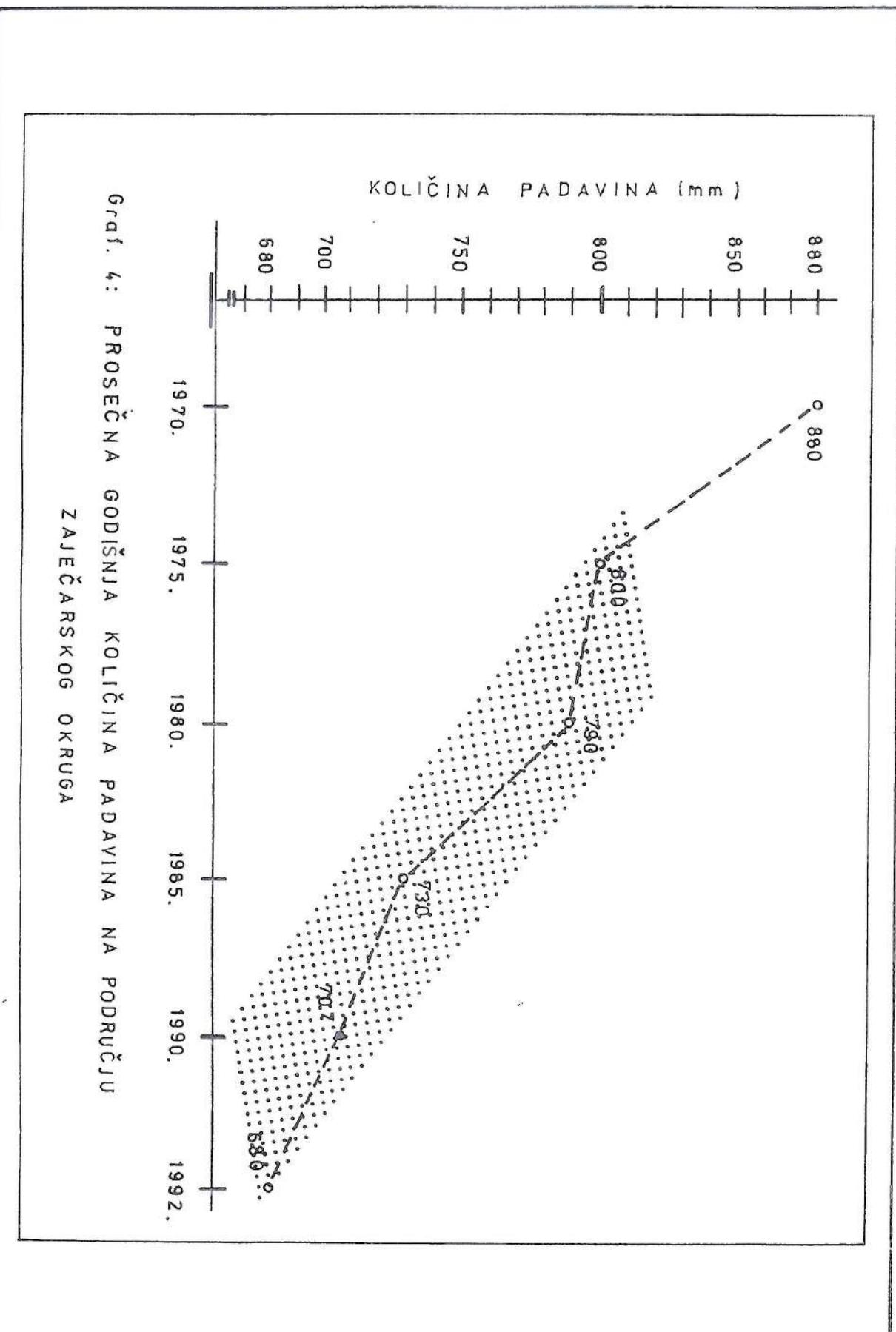

Graf. 1: PROSEČNA ŠTEVADUHANA PODRUČJU ZAJEĆARSKOG OKRUGA

Graf. 3: PROSEČAN GODIŠNJI PRITISAK VAZDUHA (mba)
NA PODRUČJU ZAJEČARSKOG OKRUGA

Grat. 4: PROSEĆNA GODIŠNJA KOLIČINA PADAVINA NA PODRUČJU
ZAJEČARSKOG OKRUGA

3. Osnovni podaci o preduzeću "YES – RTANJ" D.D.

3.1. Nastanak, razvoj, sedište i status

Rađna organizacija "PKB–Boljevac" sa, u to vreme, svoja četiri OOUR–a i Radnom zajednicom, poslovala je pod ovim imenom u periodu od 1978. do 1989. godine. Transformacijom ove Radne organizacije formirano je 1989. godine jedinstveno društveno preduzeće "PKB–Rtanj", koje je poslovalo u okviru složenog preduzeća "PKB–Beograd".

Od 01. januara 1992. godine preduzeće posluje u sastavu JUGOEKSPORT SISTEMA (HOLDING) iz Beograda. U skladu sa tim izvršena je i odgovarajuća transformacija DP "PKB–Rtanj", pa je novo preduzeće registrovano kao deoničarsko društvo u društvenoj svojini – "YES – Rtanj", sa punom odgovornošću.

Pun naziv novog preduzeća je: PREDUZEĆE ZA POLJOPRIVREDNU PROIZVODNU, PRERADU, PROMET, UGOSTITELJSTVO, TURIZAM I SARADNJU SA SELOM "YES – RTANJ" D.D., sa p.o., Boljevac. Skraćeni naziv je D.D. "YES – RTANJ" sa p.o. Sedište preduzeća je u Boljevcu, u ulici Ivka Djolovića br. 2. Ovo deoničarsko društvo je registrovano pod brojem Fi – 939/92. Broj uloška je 1–1445 od 03.01.1992. godine kod Privrednog suda u Zaječaru. Matični broj Društva je 7257546.

Inače, preduzeće "YES – RTANJ" ima 443 zaposlena, od čega 18 sa visokom, 9 sa višom i 131 sa srednjom stručnom spremom, zatim 6 VKV, 128 KV, 40 polukvalifikovanih i 114 nekvalifikovanih radnika.

3.2. Delatnost (proizvodnja, usluge, saradnja sa selom i dr.)

Preduzeće "YES – RTANJ" D.D. iz Boljevca ima široku lepezu delatnosti, od poljoprivredne proizvodnje do ugostiteljstva i saradnje sa selom. Zbog toga je ovo preduzeće glavni nosilac privrednog i društvenog razvoja ne samo Boljevca, već i celog područja istoimene opštine.

Osnovna delatnost Preduzeća, u okviru poljoprivredne proizvodnje na društvenom sektoru, usmerena je na razvoj stočarstva. Poznato je da područje opštine Boljevac ima izuzetne prirodne uslove za bavljenje stočarstvom, pa u ovom kraju postoje vekovima sticana iskustva u ovoj proizvodnji, posebno u uzgoju kvalitetnih ovaca i koza. Ova tradicija se i danas nastavlja na savremenoj farmi u Podgorcu, kapaciteta 2 000 ovaca i 500 koza. Ovde se ovce jagnje tri puta u toku dve godine, a s obzirom da se ipaša stada u letnjim mesecima obavlja na

prostranim i nezagadjenim pašnjacima, jagnjeće i jareće meso, odnosno mlečni proizvodi od kojih se posebno izdvaja Krivovirski kačkavalj, ne samo da su autohtoni proizvodi koji se izraduju prema tradicionalnoj tehnologiji ovog kraja, već u svemu zadovoljavaju stroge kriterijume da se označe kao zdravstveno bezbedne namirnice.

Orjentacija na proizvodnju sitne stoke ne umanjuje brigu za izmenu i unapređenje rasnog sastava goveda, kao i za ukupan razvoj govedarske proizvodnje na ovom području. Centar ovih aktivnosti je govedarska farma preduzeća "Y E S – RTANJ" u Sumrakovcu, kapaciteta oko 2 500 junadi u turnusu, odnosno oko 5 000 grla godišnje.

U okviru ukupne delatnosti Preduzeća, značajno mesto ima i ribarstvo. Zahvaljujući izvanrednim prirodnim uslovima, pre svega čistoj – nezagadjenoj vodi, na samom izvoru Radovanske reke u podnožju Kučajskih planina, izgradjen je savremen ribnjak u kome se godišnje proizvede oko 100 t kvalitetne kalifornijske pastrmke.

Preduzeće "Y E S – RTANJ" raspolaže sa oko 4 000 ha poljoprivrednog zemljišta. Najveći deo ovih površina čine livade (1289 ha) i planinski pašnjaci (950 ha) koji se koriste za ispašu ovaca. Oko 1000 ha je obradivo zemljište na kome se gaje ratarske kulture, pre svega žitarice, dok je preduzeće poznato u Srbiji kao jedan od značajnijih proizvođača semenskog sunokreta. Njive na površini od oko 550 ha koje se nalaze u okruženju privatnih poseda daju se, bar najvećim delom, u zakup individualnim proizvodjačima, najzad Preduzeće raspolaže i sa 363 ha šuma iz kojih se, planskim i stručnim proredjivanjem, dobija drvo za ogrev i gradju. Svega oko 16 ha raspoloživog zemljita je neplodno i ne koristi se.

Proizvodnja zdravstveno bezbedne hrane je osnovna orjentacija opštine Boljevac i preduzeća "Y E S – RTANJ". Pored ovčijeg i kozijeg sira, Krivovirskog kačkavalja koji se u svemu proizvodi prema tradicionalnoj tehnologiji, kiselomlečnih napitaka, kalifornijske pastrmke, jarećeg, jagnjećeg i junećeg mesa, u korpi proizvoda zdravstveno bezbedne hrane Preduzeća nalazi se i poznati Rtanjski čaj kao izuzetno lekovita i endemska biljka. Takođe, postoji veliko interesovanje za izuzetno čistu pijaču vodu sa izvora Buk–Lozica, koja će se u budućnosti koristiti i za proizvodnju sokova.

U nastojanju da se omogući dalji razvoj proizvodnje i proširenje asortimana proizvoda iz programa zdravstveno bezbedne hrane, intenzivno se radi na realizaciji projekta i izgradnji savremene sušare za lekovito bilje i šumske plodove. Time bi se stvorili tehničko-tehnološki uslovi za proizvodnju nove serije proizvoda sa područja Crnorečke kotline i planine Rtanj, koji predstavljaju nezagadjen i gotovo netaknut deo prirode ovog kraja. Deo razvojnog programa je adaptacija i rekonstrukcija postojeće mlekare u Krivom Viru, koja trenutno ima kapacitet oko 5 000 lit dnevno, odnosno oko 1.460.000 litara mleka godišnje. Inače, trenutno Preduzeće raspolaže podnim skladištem kapaciteta 3000 m², magacinskim prostorom za oko 7630 tona, kao i sa 39 maloprodajnih objekata (1 robna kuća; 3 samo-usluge; 35 prodavnica) na ukupnoj površini od 2.400 m².

Pored proizvodnje, prerade i prometa, pre svega poljoprivredno prehrambenih proizvoda, preduzeće "Y E S – RTANJ" se bavi ugostiteljstvom i turizmom. Raspolaže sa više ugostiteljsko-turističkih objekata, a osnivanjem turističke agencije u okviru Preduzeća, stvoreni su uslovi za organizovan dolazak većeg broja gostiju na područje opštine Boljevac, koje se s'pravom naziva oaza nezagadjene životne sredine. Pored postojećih objekata i brojnih turističkih manifestacija, od kojih je jedna Dani berbe Rtanskog čaja, ukupna turistička ponuda ovog kraja obogaćena je i seoskim turizmom. Krivi Vir i Rujište su prva turistička sela na području opštine Boljevac.

Najzad, treba naglasiti da postoji duga i vrlo plodna saradnja Preduzeća sa individualnim proizvodjačima ovog kraja. Saradnja se odvija čak sa 22 sela opštine Boljevac, pre svega kroz otkup viškova poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, zatim kroz pružanje usluga i stručne pomoći individualnim poljoprivrednim proizvodjačima.

- 32 -

IV POSEBAN DEO – RTANSKI ČAJ

1. Rtanski čaj (*Satureja montana L.*, var. *kitaibelii*)

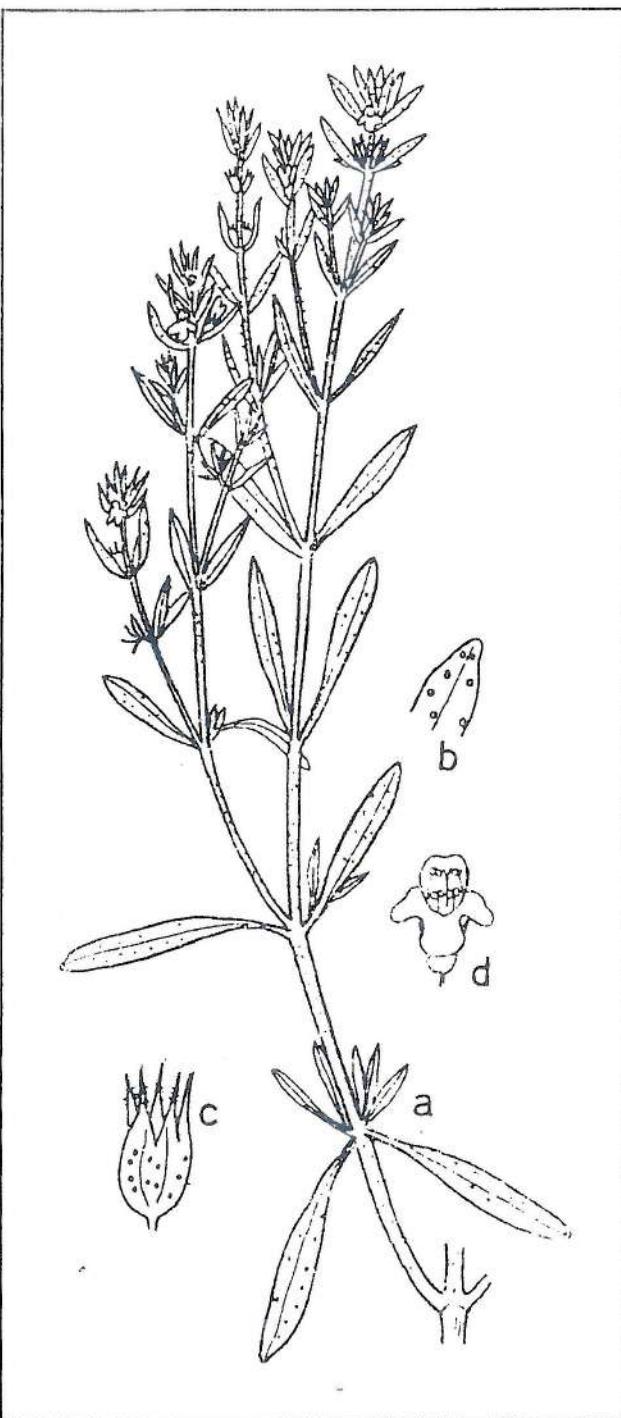
1.1. Biljne vrste roda *Satureja*

Biljne vrste roda *Satureja* pripadaju familiji *Lamiaceae*. Domovina *Satureja* vrsta je Crno more i istočno područje Sredozemnog mora. Smatra se da su i ovu biljku, kao uostalom i mnoge druge preneli Benediktanci preko Alpa u svoje bašte, a od vremena Karla Velikog počeli su ih gajiti kao lekovite i začinske biljke.

Satureja hortensis L. (fam. *Lamiaceae*) — Čubar — je jednogodišnja biljka (Sl. 3). Stabljika ima dužinu do 30 cm od osnove, a izdanci su pri dnu uglavnom odrvenili. Listovi su naspramni, sedeći, linearolancetasti (15–20 x 2–4 mm), sa unutra okrenutim obodima. Cvetovi, koji su dugački 4–6 mm, nalaze se u pazuzu listova. Čašice imaju oblik zvona, prekrivene su sitnim dlačicama i odlikuju se sa pet jednakih zubaca uglavnom zelene, mada nekad i ljubičaste boje. Krunica, koja je ljubičasta, ružičasta ili bela, ima pegice purpurne boje i neznatno je višja od čašice. Donja usna krunice je režnjevita (poseduje tri režnja), dok je gornja mala usečena i ispod nje se nalazi četiri prašnika, od kojih su dva prednja nešto duža u odnosu na zadnje. Inače, plod je merikarpijum koji se raspada na četiri jajasta oraščića, sivozelene ili tamno mrke boje sa crnim žilicama.

Satureja montana L. (fam. *Lamiaceae*) — planinski Čubar — je višegodišnja biljka, visoka 10–40 cm od osnove (Sl. 4). Ima jak koren, krivo stablo i četvrtaste do okrugle, uglavnom odrvenele, grane. Listovi su linearolancetasti, naspramni, mahom kožasti i sjajni. Cvetovi dužine 8–11 mm smešteni su u pazuzu listova. Čašica, koja može biti gola ili prekrivena sitnim dlačicama, ima oblik izduženog zvona. Krunica je bela, ružičasta ili ljubičasta i ima veću visinu od čašice.

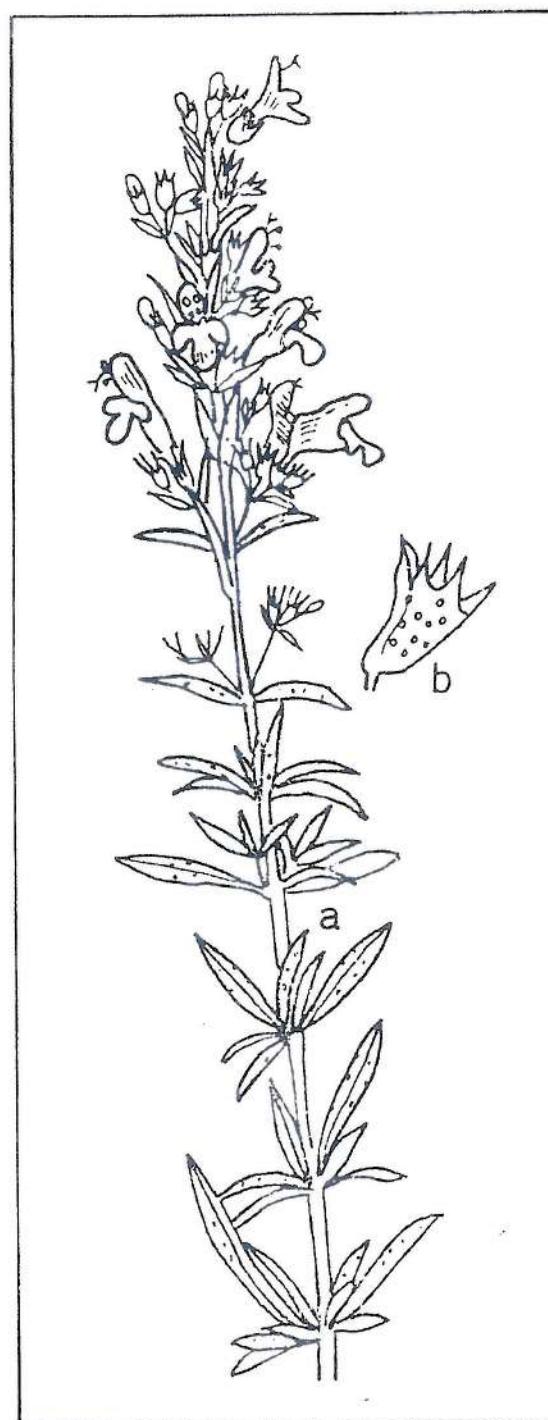
Satureja montana L., var. *kitaibelii* je varijetet koji se nalazi na prirodnim staništima u istočnoj Srbiji. Ovaj varijetet se odlikuje specifičnim mirisom koji je prijatniji od mirisa osnovne već spomenute vrste. Inače, novija hemijska ispitivanja sastava etarskog ulja ovog varijeteta doprinela su, pored ostalog, da se on izdvoji kao posebna vrsta i da dobije naziv *Satureja kitaibelii* Wierzb. ap. Heuff. Najpoznatije nalazište ove biljne vrste u nas je na planini Rtanj (1560 m), i to na nadmorskoj visini od 800 do 1400 m.

SL. 3: SATUREJA HORTENSIS L.:

a - deo biljke sa listovima i cvetovima;

b - vrh lista; c - čašica; d - cvet.

SL. 4: SATUREJA MONTANA L:
a - deo biljke sa listovima
i cvetovima; b - čašica.

Satureja kitaibelii L. (Fam. Lamiaceae) je višegodišnja biljka, visoka 10–30 cm, izuzetno i do 40 cm. Raste u obliku zakržljalog grmića čije su četvorougaone stabljike i starije grančice uglavnom drvenaste. Svake zime gornji delovi izdanka uginu, a u proleće, iz pupoljaka na donjim delovima grana, izbijaju nove mlade grančice. Listovi su linearolance-tasti, naspramni, skoro bez peteljke, po obodu su ravni i oštro se završavaju. Površine su im kožaste, sjajne i pokrivene velikim brojem žlezda sa eteriskim uljem. Cvetovi su dvousnati i imaju ružičastu do ljubičastu boju. Plod je orašić jajastog oblika, najčešće svetlo mrke boje.

Stanište biljke su suva i topla mesta, često i goli kamenjar. Na planini Rtanj ova biljka se uglavnom javlja na južnoj ekspoziciji centralnog planinskog grebena, izmedju 800 i 1400 m, a najviše na oko 1200 m nadmorske vizine.

1.2. Berba, sušenje i čuvanje

Stanovnici planinskih sela u okolini Rtnja svake godine masovno beru nadzemni deo biljke *Satureja kitaibelii L.* Svežu ili osušenu biljku prodaju otkupnim stanicama kao lekovitu biljku, mada je i sami koriste za potrebe svojih domaćinstava. Po planini Rtanj biljka je u narodu dobila svoj već poznati naziv "RTANJSKI ČAJ".

U pogledu vremena berbe, narod ovog kraja ima ve vekovno iskustvo pa biljke bere u vreme kada su u punom cvatu, što najčešće bude sredinom meseča avgusta.

Način berbe je veoma važan, kako zbog dobijanja kvalitetne sirovine, tako i zbog očuvanja biljaka na prirodnom nalazištu. Potrebno je biljke odsecati nožem ili maka-zama, i to samo gornje delove dužine 20–25 cm. Odmah ih treba očistiti od, eventualno, suvih i odrvenelih delova stabljika i već precvetalih grančica. Ubrane biljke se nesmeju pritisnati, već je potrebno, što je moguće pre, da se podvrgnu sušenju.

Sušenje je izuzetno važan deo procesa proizvodnje koji se, takodje, mora stručno obaviti kako bi se dobio proizvod optimalnog kvaliteta. Bilje mora da se suši u tankom sloju, u hladu i na promaji, zaštićeno od eventualnog prilaza životinja. U slučajevima kada se sušenje obavlja u sušnici, temperatura vazduha ne sme biti viša od 40 oC, kako ne bi došlo do gubitka minirsnog etarskog ulja. Inače, od 3 kg svežeg bilja dobija se oko 1 kg suvog, što znači da je prinos suvog bilja nešto preko 30%.

Osušeno bilje treba čuvati upakovano, najbolje u kartonskim kutijama i u suvim, zaštićenim prostorijama. S obzirom da su listići biljaka vrlo osetljivi i prilikom manipulacije lako otpadaju sa stabla, svaki rad sa upakovanim biljkama treba svesti na najmanju moguću meru jer se lekovite materije upravo nalaze u listovima i cvetovima. Kako vremenom biljke gube lekovite materije, pa samim tim i lekovitu vrednost, ne preporučuje se čuvanje duže od jedne godine.

1.3. Lekoviti sastojci

Glavni lekoviti sastojci biljke *Satureja kitaibelii* L., koja je poznata i kao "Rtanjski čaj", su etarsko ulje, taninske materije, gorke materije i dr. Nadzemni deo biljke sadrži 0,4–0,8% etarskog ulja, 5–8% tanina i dr. Sadržaj etarskog ulja zavisi, uglavnom, od vremena berbe, pa je tako u kasnijoj fazi cvetanja ideo etarskog ulja manji. Inače, u etarsom ulju glavnii sastojci su: karvakrol, linalol, terpineol, cimol, timol i dr. čije prisustvo (i ideo) ili odustvo ukazuje na odredjene hemi tipove.

1.4. Lekovito dejstvo

Rtanjski čaj, kao narodni lek, je izuzetno poznat po svojim lekovitim svojstvima (stomahik, karminativ, adstringens, antiseptik), mada se biljke *Satureja hortensis* L., *Satureja montana* L. i *Satureja kitaibelii* L. koriste i u kulinarstvu kao kvalitetan začin.

Rtanjski čaj povoljno deluje na stomak i crevni trakt, smiruje grčeve, pospešuje izbacivanje gasova, reguliše kontrakciju creva i probavu, podstiče apetit itd. Koristi se kod upale i obolenja organa za disanje, kao zaštita od prehlade, bronhitisa, kašlja, promuklosti i dr. Pri redovnom uzimanju jača otpornost i preventivno deluje kod obolenja disajnih organa. Zbog sadržaja fenolnih jedinjenja u etarskom ulju, poseduje jako antiseptičko dejstvo. Spolja se koristi za lečenje upala kože i sluznice. Inače, pored već pomenutih lekovitih svojstava, ovom čaju se još od davnina pripisuju i afrodisijska svojstva, odnosno da pri stalnom užimanju podstiče polni nagon. Na to ukazuje i latinski naziv biljke "satureja", koji potiče od latinskog "satyrus". Naime, "satiti" su u staroj helenskoj mitologiji bili šumski demoni, grubo čulne, poluživotinjske, čovečije prirode. Imali su kozije noge, male rogove, rep i čupavu kosu. Pratili su Boga Dionizosa koji je bio prijatelj muza, bog vina i vinogradarstva.

1.5. Način upotrebe

Rtanjski čaj se priprema tako što se 2 kafene kašičice osušenog i usitnjenoč čaja (samo nadzemni deo biljke u cvetu — *Satureja montana* herba) preliju sa 250 ml ključale vode. Sud se poklopi, ostavi da stoji najmanje 10 min. (prema nekim autorima 1 h), posle čega se tečnost procedi. Piju se tri šolje čaja dnevno, posle jela. U slučaju da se koristi protiv kašlja, ovaj čaj treba piti topao i zasladiti ga medom.

U literaturi se navode i podaci o spoljnoj upotrebi vrste *Satureja hortensis* L., tako što se pripremaju tople kupke. Naime, 100 gr. biljke se prelije sa 1 lit. ključale vode i pokriveno ostavi da se ekstrahuje oko 30 min. Zatim se tečnost procedi i doda vodi za kupanje.

Pored lekovitog dejstva, Rtanjski čaj se može koristiti i kao začin u kulinarstvu. Zbog jakog aromatičnog do gorkog ukusa, on se dodaje raznim jelima i mesu, ali pre svega jelima od pasulja. Otuda i nemački naziv biljke "bohnenkraut" (od Bohne = pasulj i Kraut = biljka).

2. Pregled parcela na planini Rtanj na kojima rastu biljne vrste roda Satureja – koje se koriste za proizvodnju Rtajnskog čaja

K.O. MIROVO – RTANJ

kp. br.	kultura	klasa	površina (ha)
6108/deo	pašnjak	4	99.96.00
6108/deo	"	5	42.84.00
6108/deo	"	3	34.02.62
6109	"	5	0.36.96
6110	"	5	55.77.81
6111	"	5	14.64.38
6112	"	6	18.83.39
6113	"	4	1.41.27
6114/deo	"	3	14.00.00
6114/deo	"	4	11.00.00
6114/deo	"	6	5.50.00
6114/deo	"	5	4.70.87
6115	"	5	0.15.73
6116/1	"	6	0.09.47
6116/2	"	5	1.58.00
6116/2	"	5	1.58.74
6118	"	6	0.28.23
6142	"	4	0.82.68
6143	"	5	0.28.26
6143	"	5	0.23.24
6147	"	5	0.26.70
6148	"	5	0.10.01
6150	"	5	0.15.93
6151	"	5	1.17.76
6165/deo	"	5	76.00.00
6165/deo	"	4	38.00.00
6165/deo	"	3	12.48.25
6166	"	5	3.15.46
6167	"	5	1.13.32
6168/deo	"	5	66.38.91
6168/deo	"	6	5.00.00
6169	"	5	0.88.19
6170	"	5	0.66.14
6171	"	6	0.78.17
6172	"	4	4.23.38
5566/1	"	6	23.00.00
5566/2	"	3	0.11.10
5567	"	5	10.31.53
5568	"	5	0.86.36
5569	"	5	0.17.93
5570	"	5	3.54.33

kp. br.	kultura	klasa	površina (ha)
5571/1	pašnjak	6	99.75.92
5572	"	5	0.37.69
5574	"	5	0.50.32
5577	"	5	2.44.95
5611	"	6	8.28.37
5613/deo	"	5	1.41.73
6462	"	5	1.52.48
6164	"	6	1.80.48
6166	"	5	0.19.95
6167	"	5	1.37.57
			674.24.50

K.O. ILINO – RAŠINAC –

kp. br.	kultura	klasa	površina (ha)
4112/deo	pašnjak	3	31.06.06
4112/deo	"	4	44.88.30
4112/deo	"	4	1.63.20
4112/deo	"	4	0.35.62
4113	"	4	56.06.02
			133.99.20

REKAPITULACIJA

K.O. Mirovo – "Rtanj"	674.24.50 ha
K.O. Ilino – "Rašinac"	133.99.20 ha
U k u p n o :	808.23.70 ha

3. Mogućnost gajenja

Za gajenje Rtanjskog čaja mogu se koristiti gotovo sva zemljišta, izuzev teških, preterano vlažnih i kiselih. Gaji se u plođoredu, najbolje posle jednogodišnjih mahunarki. Razmnožava se direktnim sejanjem na stalno mesto i rasadom.

Seje se u rano proleće, u redove na rastojanju 25–30 cm. Seme se seje plitko, a za površinu od 1 ha potrebno je 8–10 kg semena.

Rasad, proizveden u lejama, se postavlja na stalno mesto na rastojanju 25–30 cm izmedju redova i oko 20 cm u redovima. Optimalno je da biljke za rasad dovoljno odrastu u lejama, odnosno da imaju 2 do 3 lista.

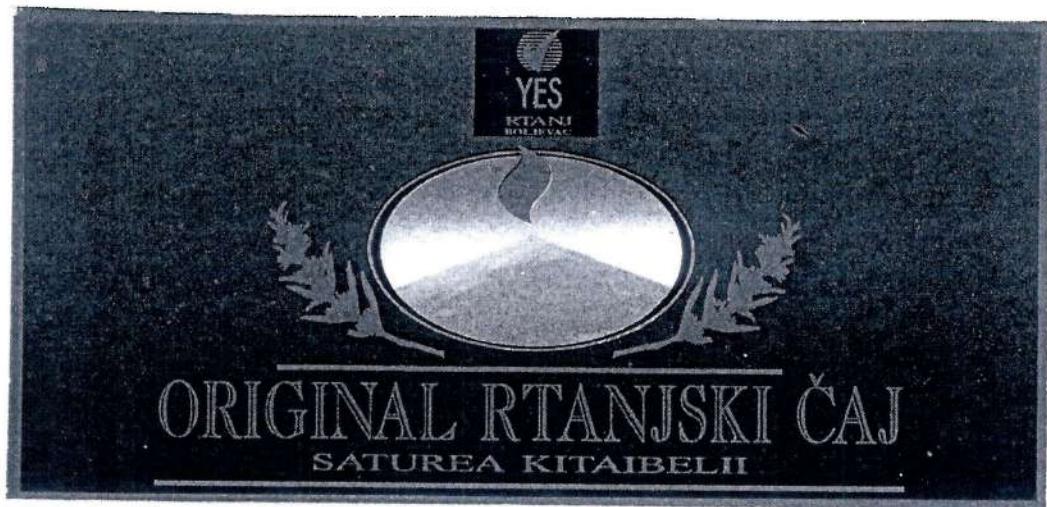
Inače, uz dobru negu i sve druge mere, prinos suve nadzemne mase biljaka kreće se od 2000 do 4000 kg po hektaru, a etarskog ulja 30–60 kg po hektaru.

S obzirom da Rtanjski čaj ima široku mogućnost primene, da je cenjen i da za njim postoji velika tražnja, narod ga na području planine Rtanj masovno skuplja. Usled stalne, često i neracionalne eksploatacije, postoji opasnost da prirodna nalazišta biljnih vrsta *Satureja montana* L. budu osiromašena. Zbog toga, ali i u cilju stalnog obezbedjenja potrebnih količina sirovine, Institut za proučavanje lekovitog bilja iz Beograda je još 1972. godine postavio ogledne parcele u naselju u podnožju planine Rtanj. Za ogled su u proleće uzete mlade sadnice sa prirodnih staništa na Rtnju, sa nadmorske visine od oko 1000 m, i prenete su na lako šumsko zemljište gde su zasadjene na visinu od oko 650 m. Ovi i kasniji ogledi su pokazali da se Rtanjski čaj može uspešno gajiti i na nižim, pristupačnijim, predelima planine Rtanj. To svakako pokazuje da i narod ovoga kraja, u uslovima dogovorene kooperativne proizvodnje, može biti značajan proizvodjač Rtanjskog čaja i korisnik zaštićene oznake geografskog porekla. Pored ovog napominjemo da je Preduzeće "Y E S – R T A N J" pri kraju izrade Investicionog programa i kompletne tehničko-tehnološke dokumentacije za izgradnju sušare za lekovito bilje, kojim se, pored ostalog, predvidja i plantažno gajenje Rtanjskog čaja na površini od oko 50 ha.

4. Način obeležavanja proizvoda

Shodno odredbama Zakona o zaštiti pronađazaka, tehničkih unapredjenja i znakova razlikovanja (Sl. list SFRJ 34/81 i 3/90), odnosno poglavlja četiri — "Oznaka porekla proizvoda" — (Čl. 37. – 43.), kojim su bliže definisani formalno pravni uslovi za upis u Registar zaštićenih oznaka geografskog porekla proizvoda, u okviru ovog Elaborata dajemo, pored ostalog, i način na koji će proizvod "RTANJSKI ČAJ" biti obeležen u prometu.

Oznaka se nalazi na dužim stranama kartonskog pakovanja oblika kvadra (dim. 140 x 60 x 70 mm). Pored oznake koja sadrži naziv proizvoda — ORGINAL RTANJSKI ČAJ Saturea kitabelii — na pakovanju se nalaze podaci o nazivu i sadištu proizvodjača, ovlašćenog korisnika oznake upisane u Registar (u ovom slučaju "Y E S – R I T A N J" Boljevac). Takodje, na pakovanju se nalazi uputstvo za upotrebu, uslovi čuvanja, rok trajanja, broj vrećica čaja (20) i njihova pojedinačna masa (1,5 gr.), kao i podaci o lekovitim svojstvima Rtanskog čaja. Tekst je na srpskom jeziku, a odštampan je latiničnim pismom. Izgled oznake je kao u prilogu:

5. Važnija obeležja kvaliteta i kontrola kvaliteta proizvoda

Za proizvodnju Rtanjskog čaja koristi se osušeni i usitnjeni nadzemni deo u cvatu biljnih vrsta iz roda Satureja (fam. Lamiaceae), pre svega Satureja montana L., odnosno Satureja kitaibelii L., poreklom sa planine Rтанj.

Inače, proizvod u svemu mora da odgovara odredbama važećeg Pravilnika koji definiše kvalitet čaja u prometu (Sl. list SFRJ : 22/63 i dopune; 2/64, 25/65, 50/66, 10/67, 54/67, 15/68, 53/69, 77/71, 8/75, 58/77, 13/78 i 20/89 članovi 39. do 46.).

U okviru organizovane proizvodnje Rtanjskog čaja treba svakako obezbediti uslove za stalnu i povremenu kontrolu kvaliteta gotovog proizvoda. U tom smislu redovnu kontrolu može da vrši Institut za proučavanje lekovitog bilja Beograd ili pak neka druga ovlašćena naučno–istraživačka ustanova.

Napominjemo da su u slučaju promene načina obeležavanja proizvoda "Rtanjski čaj" isto mora prijaviti Odelenju za znake razlikovanja, Saveznog zavoda za patente, od strane proizvodjača i organizatora kooperativne proizvodnje – nosioca i ovlašćenog korisnika oznake geografskog porekla – upisanog u Registar korisnika zaštićenih oznaka geografskog porekla – u ovom slučaju " Y E S – R T A N J " D.D. p.o. Boljevac, ali bez potrebe izrade novog Elaborata.